

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és esütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosánál úri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok tránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny folyvást s pontosan és jutányosan közölhetik.

Figyelmeztetés Előfizetésre. Testvér kettős lapjainkra folyvást előfizetheti, Budapesten: borítékalanul 's házhoz küldéssel félévre 5, borítékosa helyben vagy postán 6 pengő forinttal. Vid'ki pártfogóit az előfizetési díjt biztos alkalom, szorgalom-vagy gyors koesi által hibátlan czim-beküldés mellett úri utca 453 sz. Trattner-Károlyi házba tisztelettel kéri utasítatni a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: (kinev. 's előlépt. Kivánt helyreigazittatása E. urnak az utasítások tárgyában. Föl-szóltítás Moldvából a magyarhoni földesurakhoz. Kés z p é n z é s k ö l c s ö n. Legújabb mozgalmak. Ungi tisztválasztás névsora; Veszprémmegyei követjel. közgy. hittótanási intézvények, vizsziatékintés az orsz. gyűlésre, köve. ek eljárásvali megelészés, 'st. budapesti naplóirók sítaközben meggyőződik hogy Magyarországon van; újnemű intézetek; farsangi mulatsá-gok; duna-gőzhajózás; Árvából szomorú hír. A m e r i k a (elnökjelentés részletei; kereskedési viszonyok; Texasi ügy; gyarmatosítás, nevelés 'sat. Mexico; az itteni e-semények rövid vázlatá, a dolgok új fejlete.) S p a n y o l o r s z á g (engedélyezett törv. hozói hatalom; sí-lány képviselét; dotatio; marokkai hírek.) A n g l i a (vallási mozgalmak; Irland és Roma; Crolly pri-más és O Connell.) F r a n c z i a o r s z á g (válaszfölírás-körülí viták; Beau-mont beszéde; kir. válasz, adórovat. Külföldi elegy. É r t e s í t ő.

Magyar- és Erdélyország.

Ó es. 's ap. kir. Fölsege T o m o r János és S z ú e s István veszprémi székeskáptalanbeli kanonokokat — a-mazt a bold. szűzbóli, imezt sz. András bisztrai czim-zetes apátivá; a szombathelyi káptalanban megürlt ka-nonokságra S e p t e y Vincze papnövendékházi aligaz-gatót kinevezni, 's papvezői Bazel József és Ferencz ve-zetéknevének, 'M e z e y 're változtatását kegy. meg-engedni méltóztatott.

A' n. m. g. m. kir. udv. kanzellaria a' keblebeli lajst-romzó-hivatalnál megürlt lajstromzó-tisztségre S z e t h József járulnokot alkalmazá. — A' kassai harminezadnál Kummer József nyugalmaztatása által a' helyettesi hiva-tal megürlt.

Kivánt helyreigazittatása E. urnak az U-tasítások tárgyában. Meg vagyok győződve, hogy valamint én, úgy a' közönség is sajnálattal olvasta E. urnak a' pesti Hirlap 424 számában az U-tasítások ügyében közölt vezércikkét, mert az jogi, történeti 's publicistai tekintetben olly sok fonák, helytelen, 's hibás állítást, és tanokat foglal magá-ban, hogy azok E. urnak eddig kivívt tekintetét csonkítani sőt talán nagy mértékben alább szállítani is képesek a' valódi tárgyatavottak előtt. Több-ször említí panaszokép a' pesti Hirlap, hogy a' köz-zönség a' tudományosság és tudományos teoriá-akat nem szereti, — ez helytelen vád, mert a' közön-ség nem a' tudományosság miatt fordul el tőle, ha-nem mert, 'csupán' tudományos, teoriáji pedig t. v. ényinkkel, szokásinkkal, alkotványunkkal, szóval e-gész geniuszunkkal merő ellentétben állanak, hol-tott érzi magában, hogy alkotványunk gyökészme-jinek megtartása, 's legfeljebb módosítása mellett, a' jóllét azon fokára juthat fel, melyet azon teori-ákkal soha sem képes elérni. — Most a' tárgyhoz.

Azon hibás véleményben látszik lenni E. ur, hogy a' mohácsi vérnep előtt minden országgyűlés Rákoson tartatott 's azokban mindig minden nemes személyesen vehetett részt. Rákoson kívül is sok országgyűlés tartatott, 's ha mi azokat, megszámlá-lnok, a' Rákoson tartattak a' többiek arányáb. alig-ha kisebbségben nem maradnának. — Továbbá már a' 14ik század vége felé a' nemesség képviselők ál-tal vett részt a' tanácskozásban (kivevén a' király-választást). Iső Károly 138ki őszszehívó-levelé-ben még ezt — mondja: cum praelatis et baroni-bus nostris, et omnes et singulos, qui se 'regni no-stri membra existimant' ad praefatum locum et diem autoritate regia praecipimus, convenire — (Fejér Cod. Dip. t. 8. V. 2. Nro 52.) — De Mária király-nő i d e j é b e n 1385ik évben már minden megyéből négy követ jelent meg: annuente divinae mattis cle-mentia Congregationem generalem Budae Octavo die festi Omnium Sanctorum iam praeteriti celebra-semus, § 4. Sic videlicet, ut de singulis ipsius regni nostri Comitatus, quatuor potiores nobiles, ad diem et locum praedictos convenire debuissent, — (Syl-loge Decretor Com. t. I.) Igy volt ez míg 1492:26 törv. cz. minden nemesre nézve a' személyes meg-

jelenhetést ismét visszaállította. Voltak é a' 14. és 15. században utasítások, 's törvényesek voltak é azok, avagy Wildner, és E. ur szerintrosz szokás-ból eredvén jogbítorlások? tudományos előadás nélkül el nem dönthető; de azért a' közönség nehez-teléstől még sem félek, mert magyar tárgyról ma-gyar alkotványos szellemben szólóndok, mint itt il-lik röviden, noha sajnosnak tartom, hogy ezen lé-nyeges kérdés egész kiterjedésében nincsen mind-eddig tárgyalva.

Midőn a' személyes jelenlét helyett a' képviseleti rendszer lön megalapítva, az utasítási elv min-den törvényhatóság által tústint elfogadtatott é? e-gész biztossággal nem mondhatom; hogy azonban a' városok ezt tústint gyakorlatba hozták, tagad-hatlan, mert fentartatott Tragur városának 1397. évről való hosszu követi utasítása (lásd Fejér Cod. Dip. t. 10. V. 2. Nro 251.) mellynek rövid foglalat-ja az, hogy a' tiszteletok megtétele után a' követek ő Fölsege minden kívánatira hajoljanak ugyan, de csak úgy, ha azok törvényinkkel és szabadságinkkal nem ellenkeznek, melly esetben magokat utasítás nem létével mentegessék. Magyarországon viszony-nyaiba, mennyire lehet, ne szóljanak, ha mindazál-tal szavazásra kényszerítettének, az il l e t ő k t ű l tárgyméretet szerezvén jözan meggyőződésüket kövessék, a' fizetésre pedig jelentsék ki, hogy Tra-gur város olly szegény, hogy a' király inkább feje-iket veheti, mint sem onnét pénzt kaphasson (ut pri-us possint haberi capita nostra, quam inde extrahe-re pecuniam.) —

A' megyék utasításának alapját Zsigmond királynak 1430. d. évben kelt királyi leiratában vélem-rejleni, mellyben a' királyi leiratban, sőt kidolgozott törvényjavaslatban *) felszóltítja a' megyéket, hogy az közgyűlésekben tárgyalatván, küldjenek a' véleményekről néhány jól értesült egyedet az ország-gyűlésre; az ügy fontossága miatt ezélszerűnek látom ezen leirat ide tartozó részét közleni: „ut autem ad disponenda praemissa consensu nobilium possessionatorum hominum cuiuslibet Comitatus accedente facilius et habilior modus habeatur, videtur, quod etiam praetaeta ad quemlibet Comitatum sint pro informatione in eodem existentium insinuanda, ut in quolibet Comitatu congregentur in unum propter habendam notitiam eis intimorum, eapropter deliberare, si quid melius disponendum eis videbitur in praemissis, ut cum sic deliberata eorum intentione aliquos ex eis instructos possint ad Congregationem Praelatorum et Baronum mittere. — Puncto 22. Item videretur Suae Maestati Regiae, quod nobiles possessionati homines cuiuslibet Comitatus congregentur sub certis gravaminibus et birsagiis, quem-admodum solitum est congregari, et quod in unum convenientes pariter condescenderent, et quilibet eorum absque quolibet timore libere secundum suum sensum opinionem dicerent suam ad s i n g u l a, nec quisque ditior, vel potentior auferet quovis modo inferioribus adhibere (vim?) aut minas imponere ut non diceret, quod sibi appareret, et hoc ordine observato requireretur quilibet distinctim, et seorsis-ve per capita super sua opinione in praemissis, et opinionem cuiuslibet extensive perscriberent, his-que sic peractis tandem a tota comunitate nobilium, divitum et pauperum et non tantum a potentioribus, et ditioribus eligerentur de quolibet Comitatu certi nobiles, et idonei viri, qui attentionem haberent respectum et diligentem considerationem ad procu-

*) Ezen a' személyes és portalis felkelés tárgyában kelt királyi leirat 's egyszersmind kidolgozott törvényjavaslat 25 oldalt foglalt el, 's áll 38 ezikkből, noha bizonyos, hogy hosszabb volt. — Igen sok publicistai elvről, mellyek újításoknak, 's ily alkotványunkkal ellenkezőknek állítatnak, megmutathatnám, hogy nem újítások, sőt őseink által gyakorolt jogok levén, alkotványunk valósa-gos részei, hanem csak, későbbi hanyagság szün-tette meg azok gyakorlatát. Az értekező.

randas communitatis utilitates, quod de huiusmodi o-pinionibus, et totali intentione eorum „plene informa-tos“ ad Praelatos et Barones r e g n i congregatos pro facienda in omnibus conclusione futuris semper temporibus destinarent. (Georg. Kovachich Suppl. Vestig. Comitior. T. 2.) —

Azonban az 1492: 26. törv. cz. a' képviseleti rendszert eltörölvén, minden nemesnek a' törvény-hozásba személyes befolyás adatott, de a' mohácsi ütközet után a' képviselet ismét visszaállítottat, 1528b. Ferdinandus — cum Dnis Praelatis, Baro-nibus et electis nobilibus de ratione huius regni tu-endi et recuperandi finibus — (Suppl. Vest. T. 3. p. 130) az utasítási rendszer pedig a' legutolsó kö-vetkezményig elfogadtatott, mert az 1556: 17. t. cz. azt mondja: A' felső rész megyéji a' váraknál munkálatokat tevén, illyenekre a' tiszáninnen és tuli megyék nem köteleztethetnek, mert követjeik-nek nincs e' tárgyban utasításuk. (§. 1. Comitatus vero qui circa Tibiscum sunt tam citra, quam ultra, nullam oblationem ad huiusmodi munitiones locorum facere poterant, cum nuncii eorum tale mandatum vel instructionem secum non attulisse asserant a su-is Comitatus § 2. Sperant autem cum domum redierint, ad munitionem vel Agriensem, vel quae trans Tibiscum sunt, ad Varadinum, vel Gyula contribu-tiones huiusmodi conferre non detrectabunt (Cor-pus Juris) E' szerint nemesak törvényen alapul az utasítás, hanem világosan kimondatik, hogy a' melly megye valamelly tárgyban utasítással nincsen el-látva, az illy esetben a' hozott törvény által sem kö-teleztetik. Vagyon tehát az utasításoknak törvény által biztosított állása, ki ezt tagadni meri, — el-varom ezáfolatát. Ha az előbeszátottakkal E. ur ál-lításit összehasonlítjuk, lehetlen nem sajnálkoz-nunk; azt mondja t. i., ki az, ki be tudná bizonyítani, hogy e' rendszer alkotványunkkal ellentétben nem áll? „gondolom, hogy ezt teheti minden, ki képes a' fentebbieket érteni, mert a' melly politikai jog gya-korlása törvényink által van biztosítva, az az alkotvány kiegészítő része, ennél fogva azzal ellen-tétben nem állhat! de még kézzel foghatóbb hiba, midőn azt állítja, hogy a' követek tisztán jogszerű-leg az egyes törvényhatóságok által nem is láttat-hatnak el utasításokkal“ végre mi az utasításokat sem törvényesség 's jogszerűség tekintetében véd-hetőeknek nem tartjuk“ kérem a' mostani pesti Hir-lap oszlopait egyetemben és egyenként, magyará-zák meg nekem: mit tartanak törvény által véd-hetőnek, ha azt nem, mi olly világos, 's félre csavar-hatlan törvényben gyökeredzik? — Ez az utasítá-sok történeti 's törvényes oldalának vázlatá; a' kér-déses 424. l. sz. cikk politikai és publicistai botlásai-ról jövő számunkban. Rosty Zsigmond.

Föl-szóltítás Moldvából a' magyarhoni föl-desurakhoz. A' moldvai fejdelemességben, Beszterce folyamnak Szeretbe ömlésénél helyezett Bákó kerületi várostól egy órányira, nyugotfelé lé-tezik Kalugyer vagy Kalugyer pataka (oláhu Kalugyera mare) nagy falu, mellynek egyik terjedel-mesb részét a' főnebbi nyugtalan időkben Bákóból oda, mint saját régi birtokuk határszélére vonult magyarok lakják, számszerint mintegy 300 család 1300 lélekből álló. — Ezen magyarok huzamos idő óta megelégtülten viselék e' kis haza borongó köz-sorsát, minthogy rezes azaz: részes (compossessor) örök joggal szabadon birt földük elég táplálékot nyujta egyszerű élelmökre, mind addiglan, míg 7 év előtt a' szomszéd falu hatalmas boertól porrel megtámadtatván, birtokaiktól rövid uton álnokul és Sándor meg nagy István, XV. századi vajdák kri-zofjai (adományok-leveléi ellenére), — miknek ma-iglan fönlétöket kezczimen forgó irományok nyomán hitelreméltökép állíthatom, — megfosztattak; je-lennen, moldvai divatként a' birtokos családra ára-dó szerenése és áldás nélkül, haszonbérlo kezelése alatt tengők, magában értetvén: hogy urbéri sza-

bályzat nem létében tulságos zsarlásoktól nyomottan, mire nézve naponkénti csoportos elköltözés és más szelidebb bánásmódu boérok földjein megtelepülés által enyhítgetnek szomorú sorsukon. Miután gyökeres jogu ősbirtokaik viszszerkezhetésére, szegénységük miatt — mert Moldvában pört indítani, folytatni és nyerni csak sok pénzű embernek lehet — reménységök elenyészett: de sanyaru helyzetekben idegen nyelvű (olasz) papjoktól is kevés lelki vigasztalást nyerhetnek, — elszéledésre szánták el magukat: előttem érkezőkül kijelentvén, mikint akarhova, annál inkább pedig Nagy-Magyarországba ősrökonai közzé örömet átköltözének, csak mindennapi táplálásukra becsületes mód és alkalom nyujtassék 's lelki vigasztalóul magyar papot nyerhessenek. —

Számtalan pusztaság 's üres telkek léteznek a magyar hazában, miket a helyesen számító birtokos uraságok, tudom, inkább magyar nyelvű lakosok, — mint idegen esőselékekkel ohajtanának megnépesíteni. Ime, itt a jó alkalmom, magyart nyerni 's megmenteni az elnyésztől. — A nemzet őrangyala örvendene 's bő áldás harmatoznék azok késő ivadékaikra, kik illy hasznos és gyönyörű működéssel a m. földnek munkás kezeket szereznek. Én, becsületszavammal biztossá teszem az illy jótékony terv létesítésére hajlandó érdemes hazafiakat, hogy e kis csapat magyarságban, istenfélő, jámbor, munkás, kitérő és alázatos józan embereket nyernének, olly embereket, kikről ezen közmondás uralkodik a moldvai boérok közt: „Egy magyar jobbágy többet ér tíz moldvainál;” s kikről 1822ben Párizsban megjelent Moldova leírásának értelmes szerzője nyomó tapasztalás után a következőket jegyezte meg: „Ces (catholiques hongrois) sont les meilleurs et des gens d'une excellente morale.” — Hát a faj, — hiúság 's nemzeti előszeretet nélkül mondva, azon deli magyar faj, mellynek kitünő bélyege moldvai feleinken előmlik; — a szűk és sanyaru élés daczára is, — mert hétről hétre sóban vízben főtt malénál (mamaliga) egyebet éledeletül nyerni alig képes e porba tiprott magyarság, — éj hajlék ony sugar termében, kifejtett szelid de méltóságos arcvonalban mutatkozik: nem lenne éhasznos szerzemény a pusztákkal bővelkedő anyahonnak? Ezek a szerencsétlen kalugyeriek a moldován oláh nyelvet szelítiben beszélik ugyan, de őcsangó magyar nyelvöket is ekkorig híven megőrzötték, minden törekvések ellenére, mellyek őket olasz papjaik által az oláhosodás örvénye felé vonva vonják.

Hazaifui bizodalommal hívom fel ezennel a pusztulás martalékául elhagyott népfelkezetünk megmentésében részt venni kívánó magyar birtokos uraságokat: méltóztassanak szándékuk és a föltételek minőségéről engem legfőljebb mart. hó közepéig levél által értesíteni. Azontul e vidékről távozván egyedül közbenjáró megbízásával folytathatom 's mozdíthatom elő az ügy fogatosítását. Galacz Bákótól 20 órányi járás; onnan gőzösön akár hány ezer családát átszállíthatni a Dumamellék bármely városába. A kiköltözés kérdésénélsem látok akadályt a moldvai törvényekben, annál inkább nem: mivel a kalugyeriek mindig szabad emberek levén, birtokaik elvesztése miatt kénytelenítettnek jobb hazát keresni. — Némelly már a nélkül is colossális nagyságúvá nőtt nemzetek évenként milliónyi öszszégeket költenek némi tévelygő családcsapatoknak saját nemzetiségök aklába édesgetésére: és mi épen nem tejbőségű magyarok, — vérkoninkat veszni hagyjuk e? Ébredjünk és gondolkozzunk. Ha magányos uraságok nem is, e' czélra alakulandó — bizonyára legüdvösb sikert előidézhető társulatok sokat — sőt mindent tehetnének.

A nyilatkozások mikénti hozzámküldéséről dr. Schedel Ferencz ur magyar akad. titoknok mindenkinek adandó utasítást. Különbösen az e tárgyú leveleket postán is Jászvásáron által Bákóba szivesen veendem. Kelt Bákóban jan. 9. 1845. J e r n e y J á n o s m. k. hit. ügyész, több tek. várm. tbirája 's m. akadémiai rendes tag.

Kézpénz és kölcsön.

Az érintett dologban csak elméletileg állítani valamit, hogy t. i. az sok vagy pedig kevés, épen ki nem elégitő; lássuk tehát szám szerint, szorítva 's a mennyire lehet, erőtve a dolgot: mire mehetünk 200 ezer ft. alaptőkével? lehet e ennek foganatja a földbirtokosok fölségellése ügyében? — fentarthatja e magát haszonnal egy illy hitelinté-

zet? — vagy mit kell tennünk, hogy e' gyenge intézet még is némi hasznokat tehessen? — De hogy e' kérdéseket megfejthessük, nem kell felejtenuünk hogy minden forgásba eresztett papirospénznek, 's így a' hitelleveleknek is, két fő alapja van: egyik az arany és ezüst, pénzformában, vagy rudakban, vagy utensiliákban a' bankban felhalmozva; másik a' Hitel.

a) Ha arany és ezüst fekszik a' pénztárban, akkor a' hitellevelek minden pillanatban készpénzzel felválthatók. És ha a' kieresztett hitellevelek a' mint behozatnak, azonnal kész ezüst vagy arany pénzben valósággal, időzés és lehozás nélkül fizettetnek is, nincs ok, a' hitellevelek készpénz helyett miért ne fogadtatnának el. Szinte mint az indosszált váltók ezüst és arany pénz helyett forognak, érettük minden tőzsér és bank csekély leszámítás után örömet azonnal kész ezüst vagy arany pénzt fizet. És ha a' magányosok váltóji illy kedvezésekben részesülnek, miért ne részesülhetnének az országos hitellevelek is, ha egyébaránt minden pillanatban, szintugy mint a' váltólevelek az intézet 's majd más tőzsérnek, és bankok által is ezüstrrel és arannyal váltatnak fel. Azonban kivált ben az országban ezüstre és aranyra nincs minden hitellevel-birtokosnak szüksége; 's ha tökéletesen hiszi, hogy minden pillanatban ezüstöt kap hitellevelért, azt ugy tekintimint készpénzt, 's nem zaklatja ezüst pénzért a' hitelbankot: tehát másik alapja az illy papirosooknak —

b) A' Hitel. Ezt ugyan isméri minden ember; mert látjuk hogy bizik egyik a' másiknak becsületében és kölcsönöz pénzt, jószágot, marhat, munkát 's stb. de azt még is igen kevesen láttatnak tudni, hogy a' hitel a' pénzszerzésnek egyik nevezetes forrása 's a' ki hitelét másnak kölcsönzi, az annak pénzt szerez. Ha hitel nem volna, és mindent készpénzzel kellene fizetni: akkor a' kereskedés ön szárnyakon szédelegne, a' művészet csekély előhaladást tehetne; mert látjuk: hogy a' legnagyobb kereskedők hasznai is jobbára hitelen épülnek: látjuk hogy még a' legjobb módu kereskedők is, a' hitel következtében, sokszor két annyi pénzerővel dolgoznak 's két és három annyi portékát vásárolnak, mint mennyi pénzértékek 's tehetségök egész tömege elannyira, hogy ha bevásárolt portékaikat hirtelen ki kellene fizetni, 's ezért a' váltótörvények szigorú eljárása következtében beszerzett vagyoniok dobra útve, csuf pénzen elkótyaváltatnák, kevés kereskedő volna, ki tönkre nem jutna. És kérdem a' közjó tekintetéből: hasznos volna e, ha minden kereskedő megbuknék? — vagy a' kereskedést pénzerőjéhez mérve, csak kiesinyben folytatná? — lehetne e az életre szükséges cikkekkel olly olcsó áron megkapni illy kereskedők üzletéből? 'S ime a' szegény földbirtokosnak nem hogy két annyi, de csak 's adat kívánják annak adni, mit fekvő vagyona ér, azon esetben is, ha hitelintézet létre jöne. Mit tesznek pedig a' kereskedők? összeáll ezen társulat, bankokat alapít, kereskedelmi törvényeket alkot, váltókat boesát ki, ezeket indosszállja, 's így egyik a' másikért jót áll, kezeskedik, egyik a' másiknak hitelez, segít mindenik magán; és segít a' testületen, a' mint látjuk is, hogy bár itt is legyenek bukások; de aránylag sokkal kevesebbek, mint a' földbirtokosoknál, kik egymást nem segítik; kik testületet nem formálnak; sőt kik ellen többnyire a' kereskedő 's pénzirtokosok gyakorolják a' váltótörvények szigorúságát könyörületesség nélkül. És ha a' jegybankok többnyire a' kereskedés előmozdítására állíttatják, ezeket pedig a' köz hitel tartja fen, a' kereskedők a' földbirtokosok hitelét is magok használják. Mert a' jegybankok papirospénzét a' földbirtokosok készpénz helyett fogadván el, ezzel a' banknak nagy pénznyereséget adnak; és a' bankokat alkalmasakká teszik arra, hogy a' kereskedőket vállalataikb. tetemesen elősegítsék. Igaz, hogy némileg a' hasznok a' földbirtokosokra is visszaharúlnak, a' mennyiben a' nagyobb pénzerővel dolgozó kereskedők cikkeiket olcsóbban adhatják, de a' földbirtokosok hiteléből a' kereskedőség mégis sokkal több hasznot húz, mint viszont. Például az ausztriai nemzeti bank, mint fen említve volt, 1839ben leszámította a' kereskedőségnek 349,508,802 ftot, minthogy a' leszámítások 1/4 1/2 3/4 és legfőljebb 1 évre terjednek, a' leszámítási középido 1/2 évre vevén, a' leszámításra használt pénzósszeg teszen $\frac{349508802}{2} = 174754401$ frtot

És ha a' leszámítási kamatláb 6 pct, a' nyeresemény:

$$\frac{174,754,401 \times 6}{100} = 10,485,264 \text{ ft. —}$$

És ezen több mint 10 milliónyi nyeresemény jobbara megint a' kereskedés előmozdítására fordíttatik. 'S így a' kereskedés hatalmasan emeltetik a' magyarok és ausztriaiak, csehek és lengyelek hitelle által, a' lombard-velencei királyságot kivéven, melly hitellevel az ausztriai nemzeti banknak nem adózik, ennek papirospénzét a' köz életben nem használván. — Minden banknóta édes barátom! mellyet elfogadsz fizetés helyett, kamatoz a' bécsi banknak, 's így a' te hiteled és az egész ország hitelle jövedelmeit hoz annak. Ezen jövedelmek napról napra szaporodnak és a' kereskedést, szintugy a' miénket, mint az ausztriaiit élénkítik; melly jövedelmeket ha egyszer a' kereskedési üzlet felhasználni nem tud: akkor az ausztriai 's némileg a' magyar földbirtokosok fölségellésére is használható: mindegy levén az a' banknak biztos hypothekza mellett, a' kamatokat akár Pál, akár Péter fizesse. Még is a' kereskedési pénzforgás természeténél fogva minden bank örömeztőbb segítően ezt mint amazt; a' földbirtokosok fölségellése háttérbe szorul; pedig különösen hazánkra nézve, mellynek alapja a' földművelés, mulhatlanul szükség volna a' földbirtokot a' kereskedéshez hasonló kedvezményekben részesíteni. Látták ezt a' haza képviselői és ezért kívántak egy hitelbankot alakítani és megszavazták a' 200 ezer p.ftot alaptőkéül, azt vélvén hogy a' kiadandó hitellevelekből haramló hasznok annak értékét annyira növelendik, hogy a' súlyedtt földbirtokot azzal lassanként terheiből kiségitethik.

Tegyük fel tehát, hogy az irt pénztőkét alapul használva ennek fejében kiad a' bank 400,000 p.ft értékű hitelleveleket, kész ezüst pénzben forgandókat és pedig 6 pct kamatra: ennek évikamatja 24000 ft. — Igenis, de kivált eleinte, a' hitellevelek ha nem mind is, de egy részben visszahozatnak a' bankba: például 200 ezer ft. és ezért ezüstöt kérnek. Ezt a' bank elfogadni kénytelen: 's így a' tőke fel van emésztve: sőt lehet, hogy próbára többet is behoznak és ha minden behozott hitellevel ezüstrrel felváltatik, csak későbbben nyer az intézet olly hitelt, mellynél fogva belkereskedésben ok nélkül a' bank nem zaklattatik. Nem elég tehát a' 200 ezer ft. alaptőkéül; hanem a' kieresztett hitellevelekhez képest az országnak szükség esetében az egészről 's így 400,000 ftól szükséges kezeskedni és szükség esetében azt tüstint is fizetni. Mert ha a' tőke 200 ezer ft. 's a' kieresztett hitellevelek is csak 200 ezer ft. értékűek: nyeresémnynek helye nincs, a' lehozásokat kivéve, melly csak a' kezelési költségeket fedezi, de a' tőkét sohasem szaporítja. De ha az ország minden kieresztett hitellevelért tetteleg jót áll: a' kibocsátott levelek teljes becsüek leendnek. Tegyük fel tehát, hogy csak 200 ezer ftot erő hitelleveleket hoznak vissza, mellyek a' tőkéből kitelvén marad forgásban 400 ezer ft. ennek kamatja 6 pct teszen 24,000 p.ftot. Csak ennyivel lehetne évenként a' földművelést elősegíteni: ez pedig roppant szükségink mellett csak csep viz a' tengerben. Hát ha még tulajdon kereskedésünket is tekintjük; legalább ott, hová a' bécsi bank talán az üzlet csekélyisége miatt nem hat: az itt 24,000 ft. évenként olly parányi valami, mi alig érne többet semminél. Mert ha a' fenirt bécsi kereskedési üzlet 1839ben 17 1/4 millió ftot igényelt, akkor talán a' mi tulajdon kereskedésünk is kívánna 10 milliót; ha ott talán a' földbirtokosok fölségellésére fordítottak 45 milliót, hihető nálunk is szükséges volna évenként 4 1/2 millió. Azonban illy nagy öszszeg e' szegény haza teljességgel nem biztosíthat, 's így ha maradnak a' 200,000 frt alaptőkénél 400,000 ftot erő hitellevelek, az ország biztosítása mellett előbb pénzt kell teremtenünk a' csekély alaphól, és csak azután adhat a' hitelintézet segítséget. De kérdés: mi uton szaporítsa tőkét? — A' keletkező bankok évtizedekig nem ereszkednek más jövedelmező pénzüzletbe, mint váltólevelek leszámításába (disconto.) Egyfelől mivel az indosszált váltók legbátorságosabb hypothekák, másfelől, mivel 1/4, 1/2 és 3/4 legfőljebb 1 év alatt a' kölcsön adott pénz ismét a' bankba kerülvén, ha a' bankot megrohanják, van miből fizetni; sőt ha fél a' megrohanatástól, nem ad ki senkinek kölcsönjegyeket; hogy azokat a' hitelezők elköltvén, mások behozzák 's érte ezüstpénzt kérjenek. Végre mivel a' leszámítás magas kamatokat szenved-

eremény:

mény job- forditta- eltek a' yelek hi- kivén, nak nem then nem r á t o m l z a' bécsi rszág hi- ek napról intugy a' lly jöve- felhasznál- g a' ma- áltathat- hypothe- Péter fi- ermészet- tven ezt háttérbe mellynek y volna a' dvezmé- képviselői és meg- zt vélvén hasznok ' súlyedt githetik. öket ala- 400,000 ben for- vikamat- ' hitelle- záhozát- tüzstöt ' s így a' ára töb- levél e- z intézet ' ok nél- t a' 200 itelleve- tében az zeszked- ni. Mert llevelek nek he- k a' ke- sem sza- hitelle- ek teljes gy csak viszsza, ban 400 0 p.ftot. lést elő- ett csak keres- á a' bé- nem hat- valami, irt bécsi tót igé- sünk is osak föl- álunk is ban illy gel nem irt alap- ország enünk a' lntézet ökéjét? zszked- ltóleve- nivel az thekák, y alatt a' n, ha a' tót ha fél kölcsön- én, má- Végre zszvend-

vén meg, mint minők a' kölcsönzés kamatai, leg- több hasznot hoznak, 's a' bank értékét leginkább szaporítják, mint látjuk a' felebbi példában is. 'S így 20 vagy 25 évig leszámítolásra használván a' fenirt 24,000 ft. évi jövedelmet, akkor talán olly összeghez jutunk mellyel valamit kezdhetni; le- szzen pedig 24,000 ft. évi jövedelemből 6 1/2 pct leszámítolási kamattal:

$$P = \frac{24000}{0,065} [1,065^{20} + 1 - 1,965] = 994220 \text{ f. } *$$

azaz ezen biztos uton, mellyen egyedül nem fog az intézet megbukni, 20 év múlva is csak 994220 ft. lesz az intézet tehetsége, mellynek a' földbirtokos- ság fölségellésére kiadható kamata 6 pettel 59653 ft. Ezen mennyiség ott, hol legalább is 15 millió volna évenként szükséges, olly parányiság, mit semminek mondhatunk és pedig ez is csak 20 év múlva volna elérhető. Ekkor azonban a' hitelleve- lek veszély nélkül ismét szaporíthatnak, talán két millióig, ha még a' kereskedési üzletek beve- zik: de a' földbirtokos fölség mint 59653 ftal éven- kint nem segíthetik. De talán majd második 20 év végén lesz az intézet olly állapotban, hogy földbirtokra kölcsön adhasson? Ekkor értéke leend

$$\frac{2,000,000 \cdot 0,06}{0,065} (1,065^{20} + 1 - 1,065) = 4'971,100 \text{ f.}$$

Ha 40 év múlva sincs az intézetnek nagyobb tőkéje 4'971,100 forintnál, látni való, hogy ezen uton olly csekély alapra épülve a' boldoguláshoz igen kevés remény lehet.

Vegyük tehát kedvezőbben a' meghatározott (vagy meghatározandó) bankalapot: és pedig úgy, hogy 3 év elforgása alatt tőkét minden évben 200 ezer ft. fog kiállítani. Ekkor lesz az intézet ér- téke hitellevelek nélkül 3 év múlva 6 pct kamattal $\frac{200,000}{0,06} (1,06^{30} + 1 - 1,06) = 674923 \text{ f.}$ — azaz az ország részéről évenként 200,000 ftot befizetve, és 6 pettel kamatoztatva, lesz az intézet értéke 3 év múlva 674923 ft. — Ime még ez is mind kevés 's a' kívánt eredményhez még csak a- lig közelít; mert ha ezen tőke fejében $2 \times 674923 = 1'359,846$ ftot érő hitellevelek boesáttatának is ki, még ez is alig elégíthetné ki kereskedési üz- letünket, nem hogy földbirtokra kölcsönözhetne. — Ezen uton tehát nincs segítség. — De hol van hát? sehol másutt, mint egy 10 millió tőkével ellátott kölcsöntárban. G á t y.

Legújabb mozgalmunk. Vannak dolgok, miket érinteni az időszi sajtónak kötelessége, de ép azért, mert olly tárgyak irányában más földata nem lehet, mint a' közfigyelmet azok felé fordítani, könnyen megeshetik, hogy a' sajtó tulmenve e' rész- ben illető körén figyelmeztetés helyett bírói szere- pet vállaljon 's ítéletet hozzon olly ügy fölött, melly- re nézve koránsem bír végrehajtó hatalommal. Ha az időszi sajtó — olly viszonyok között, mint a' mi- éink — meg nem elégszik azzal, hogy a' téveszmé- ket tisztába hozni segítse, a' fonák reformtervek hiányait alaposan kimutassa, a' hibás eszelekvés kö- vetkezését 's az ezeket megelőző okokat annak ide- jében föltüntesse, vagy is hogy kitelhetőleg ügye- kezzék mindenkor tisztán láttatni a' nemzettel, mit reménylhetni okszerűn ez'vagy amaz irányu általá- nyos eszelekvéstől; — ha időszi sajtónk mindezt keveselve tovább megyen 's irányt akar adni a' nem- zet munkásságának, 's kijelölni kívánja a' törvény- hozás működési terét, mint szinte a' tárgyakat, mik e' téren közfigyelmet igényelnek: ám akkor vessen számot nem csupán magával, hanem még sokkal in- kább a' körülményekkel, különben követve keble istenét olly hajóhoz hasonlítand, ki mert iránytűje rendén volt, fölsőlegnek tartá jól készült térképpel ellátni magát, 's tévedését csak akkor vevé észre, midőn bárkájával zátonyra került. A' volt P. H. ez utóbbiakhoz tartozék, azaz irányadó kívánt lenni te- endőinket illetőleg, 's e' nagyszerű vállalatnál ket- tőt von figyelembe, ugymint először: mit hiszen ő jónak, szükségesnek; 's másodsor e' kérdésnél kör- ül tekintett, 's látván mi nagy azok száma, kik lelkesülten pártolandják indítványait, meggyőző- ződék, hogy ugyanazt, miért ő hön buzog, a' honi fiatal erők legtöbbjétől helyeseltetik 's így kétség- kívül jónak ismertetik; ez által roppant circulus vi-

* k (1+r)^n + 1 (1+r)

$$P = \frac{24000}{0,065} [1,065^{20} + 1 - 1,965]$$

tiosus kerekedett, mert a' hívek felekezete elfoga- dá, mi a' Hirlaptól jött, mivel onnan érkezék, a' Hirlap pedig mindinkább meggyőződék eljárása he- lyességéről, mivel maga mögött olly nagy tábort látá a' tette-kész követőknek. Nem tagadhatni hogy olly körülmények közt könnyen elkapatik még a' legerősb is főleg ott, hol mint minálunk, e' szokat- lan 's eddig alig ismert tünemény, az annak ezim- zett közvélemény itélőszava 's a' nyilvánosságnak ugy hitt legfensőbb tribunálja varázs-fényt árasztva magok körül fölérték az időszi sajtónak kötelessége sőt inkább mint bármi más organumnak kötelessége — hanem olly jelentéssel, miszerint a' közvéleményt akkor leginkább képviselő P. H. föladásul látá maga előtt oda munkálni, hogy az ország minden rész- ben az amugy is kellettén tul fölizgatott kedélyek ingerültsége majd kizárólag ez oldalra irányoztat- nék 's minden ellen, mi szlávra emlékeztet, mintegy gyűlölség 's üldözési vágy gerjesztetnek. Már ve- gyük itt föl a' lehető két külön esetet 's mondjuk elő- ször, hogy valósággal ugy volt minden, mint vagy két évvel ezelőtt rémülve hitte a' magyar, azaz: hogy a' szláv elem bizonyos óriás vagy colossus párt- fogásában bizakodva Magyarország 's kapesolt ré- szeiben olly módon kívánt volna terjeszkedni, mi- hezképest a' magyar nemzetiséget alapjaiban meg- ingatva rövid idő alatt semmivé tenni törekedék. Ha ez valósággal így történt — mit jelenleg vizsgálóra venni nem szándékunk — mi volt kötelessége a' ma- gyarnak olly veszély ellenében, mellyel tán még a' mohácsi gyásznap sem mérkőzhetik? — Természe- tesen sürgetős teendője a' nemzetnek nem lehet, mint legelőször is különbséget tenni a' szoroson vett Magyarország szláv ajku lakosi 's a' kapesolt részek között; itt benn a' hazában minden nagyobb szerű pol. ügy megyék utján intéztetik el; ennél fogvást a' megyéket illeté — mihelytilyes törekvésekről érte- sülték, hivatásuknál fogva, minden egyes lépet, melly a' haza nyugalmanak megzavarását vonhatná maga után, ezelszerű rendelkezések által meggátol- ni, a' megtörténtek iránt rögtön szigoru vizsgálá- tot tartani 's addig míg a' további eljárás iránt fen- söbb intézkedés érkeznék, mindent, kire a' köz- esendzavarás gyanuja nehezült, olly állapotba tenni, minek következtében alkotványellenes törekvést még tovább is gyakorolni képes ne legyen. Olly egy- szerű dolog ez, melly a' közbátorság természeté- ből önként foly 's azért jogvita terére nem is tar- tozik; itten tehát az első esetbentekintve a' szláv moz-

galmakat Magyarország határin belül annyira keze- ink közt volt a' keletkező veszély elfojtására min- den eszköz, miszerint hirlapok utján fölzaklatni a' közönséget 's rémülettel tölni el a' félénkebbeket, mások között talán még gyűlölség magvait is hinte- getni szükség épen nem vala. Itt azonban önkény- telenül azon kérdés merül föl előtünk: vajjon az il- lető hatóságok ismerték e' részben hivatásukat 's haismerték, ügyekeztek e' annak lelkiismeretesen megfelelni? más részt meg nem hiányzott e' a' bi- zalom, melly míg egyfelől erőt nyujta a' eszelekvésre, más felől meg siet tudatni minden bajt az illető fen- sőséggel? Hogy sokat ne mondjunk, megjegye- zük, miként itt ez ott meg amaz nem volt egészen rendén; olly körülmény, mi sokszor gyűlöletes szin- ben mutatja azon hazai institutiókat, mellyek iránt — ezen hiányok nem létében — mindenki hódoló ra- gaszkodással viseltetnek. Ha hiba volt időszi sajtó utján izgatni a' szláv mozgalmak köztünk lakó pártolói ellen — kik nem ritkán egyedül az olly hir- lapi pelengézés által nyertek némi jelentőséget, ezenfölül pedig ha azok voltak, miknek tartattak, t. i. a' magyarság ellenségei — föl sem vették a' köz- vélemény büntetését, mint a' melly közvélemény ez esetben saját ügyében itélt 's a' magyarság ellenei- től competens bíról meg nem ismérték — még na- gyobb hiba sőt vétkes könnyelműség volt a' sajtói a- gitatio Horvátország irányában, 's e' példanélküli arrogancia praeventiv censura által lekötött lap ré- széről csak abból magyarázható 's csak az által ment- hető, mivel a' mondott lap hivatva érte magát az or- szág törvényhatóságai elébe jelölni a' teendő sorát, és pedig nem javasolá, nem mindenkor a' részletes fejtegetés észgyőző okaira támaszkodva, hanem gyakran egyedül abban bizva, hogy nagyszámu tá- bora, ha kell, erővel is hitelt szerzend a' hirlap sza- vainak.

Mi mindig tisztelői voltunk a' valódi tekintély- nek, ugyanazért szigoruan megrovandónak hittük az ollyanokat, kik nem tartják lelkiismeretes dolog- nak esökkenteni ollykor még az országos institutiók tekintélyt is; szerintünk a' valódi tekintély egy részben a' benső érték nyilatkozása, más részben meg azon belértéknek megismerése 's méltánylása, miből aztán következik, miszerint mindaz, ki ellen- sége az igazi tekintélynek, v. azt merő könnyel- mőségből esökkenteni nem átalja, az vagy nem is- meri amaz institutiók (jelenleg csak olly tekintély- ről szólunk) valóságos becsét, igazi értékét, vagy ha ismerné is, nem tartja kimélésre méltónak, hol azt saját eszelekvése ugy kívánja. A' szláv mozgalmak következtiben veszélyeztetve volt közhatósá- gink tekintélye, azon hatóságoké t. i., mellyekben a' hirlapi tanok legtöbb pártolóra számíthattak. U- gyanis tekintsük a' dolgot egyszer ugy mint illik 's látni fogjuk, miként horvát rokonink irányában senki ingékonyabb alapon nem állott, mint ki a' horvát- tokat panszlavismus miatt a' P. H. tanainál fogva a- kará kérdőre vonni. — Horvátország kapesolt ré- sze a' magyarnak, 's a' ki bármi életkérdést hoz Ma- gyarország kapesolt részei iránt szőnyegre, annak ismernie kell a' főállój o g v i s z o n y o k a t; e' jog- viszonyok mint majd minden társadalmi jog — történeti alapra helyeztetvék, te- hát hisztóriai jogok, ugyanazért ha a' nemzet kérdő- re vonná kapesolt részi hazánkfiáit bármi való vagy gyanított nemzetellenes t ö r e k v é s következté- ben, ezt másként nem teheti, mint az érintettük his- toriai jogok erejénél fogva; ellenben egyszer e' jog- viszonyokat tisztán ismérve és szüntelen szem előtt tartva, olly biztos téren áll ügyünk, hogy minden tétovázás nélkül egyenesen elmetszhetjük a' veszé- lyes törekvés kapesait 's elejét vehetjük a' kezdet- ben csekély de naggyá fejlődhető rosznak. Illy szem- pontból kellvén tekinteni horvát rokonink mozgalmait, kérdjük: tanácsos e' olly tanokkal, minők a' P. H. iskolájából hazánk minden vidékeire előzö- lötték, megvitatásába boesátkozni hasonló kérdése- nek, mint millyen az itt kiemelt horvát illyr moz- galom vala? 's e' kérdésre bizvást felelhetjük: mi- ként olly foglalkodást a' mondott iskola embereinek csak azon esetben mernék ajánlani, ha tanaik mel- lett legalább is 300 ezer szurony küzdené, sőt még ez esetben is sikertelen maradna ajánlatunk azon egyszerű oknál fogva, mihez képest ő k a' tisztán el- mélet emberei irtóznak minden erőszakos föllépés- től, ugyanazért a' főforgó esetben fegyveres erőt — következetesek akarván maradni — nem használ- hatnának.

Látnivaló ezekből, miként olly tanok mellett, mellyek egyenkint döntik meg az állomány alapjait, elvégre a tanár urak is annyira ingékony térre jutnak, miszerint fölbontva egymásután a történetileg füződött kapcsolatokat, kosmopolitai okoskodásokkal oda viszik vagy inkább oda vinnék a nemzetet, hogy nyilt erőszak, középkori ökljog, sőt még ennél is rosszabb valami fogná elhatározni a fölbomlott viszonyok mikénti alakulását; hogy ez több mint merő conjectura, bizonyítja azon körülmény, miszerint a hírlapi iskola legkövetkezetes tanítványai hisztóriai jogot, mellynek erejével az illyr mozgalmaknak elejét vehetnők, megismérni nem akarván, nyilt erőszakot pedig sem physice sem moraliter nem használhatván, más expedienst nem láttak, mint hogy a százados kötelekek gordiusi esomóként nagy Sándorféle karddal metszessenek szét, mi más szavakkal ennyit tesz: Magyarország váljék el a kapcsolt részekről. Ennyire viszen a rosszul értett tanok szerenesetlen alkalmazása! — Lehetlen ez uttal őszinte hálaikat nem nyilvánítunk először Széchenyi István gróf iránt, ki ollyannyira ostromlott's gyanúsított akadémiai remekbeszédében, melyet 2 évvel e előtt tartott, nyelvének 's más ajku honfirtásaink nyelvviszonyai iránt — olly józan, korszerű sőt szükséges mérsékleti tanácsokat adott; másodsor azon férfi iránt, ki egy hosszú életem át szakadatlanul folytatott hazafiai törekvéseinek legszébb jutalmát akkor aratta, midőn a tévutakra vezetett magyarnak kezébe adá az egyedüli vezérfonalat mellynek segítségével a majd kigázóhatlan tömkelegből kivergődhessünk. Horvát Istvánt e' nemzedék kellőleg nem ismeri 's azért megbecsülhetlen hazafiai fáradozását érdemleg nem is méltányolhatja; hogy a páratlan munkásságu hazafi megismerés nélkül sőt sokszori méltatlankodás közepett esüggedetlenül halad a pályán, mellynél nagyobb jelentékű, viszonyaink közt, nem lehet, eléggé tanúsítja, hogy valamint édes érzet bárkinék is, ha a haza javára szentelt törekvései hálas szívvel fogadtatnak, ugy más részt ismer a valódi érdem 's öntudat még más magasb indító-erőt cselekvésinél, mint a' mellyet a jelen méltányló megismerése nyújt. Iránta a jelen nemzedék eléggé háladatos aligha leend, mert e honban 's e' nemzet közt, melly hogy létezik 's magát még önálló független nemzetnek nevezheti, nem köszönheti másnak mint azon historiai alapnak, mellyre a gondos apák utódaik legerősb védbiztosítékait rakák, de a' miről ma már igen elmondhatni, mit korárul a római történetíró mond: mit az apák szereztek, azt a' háladatlan utókor megtartani sem képes — tehát e' nemzet között nem él többé azon szent buzgalom, mellyel a' nagyszerű mult színtollu nagyszerű hagyományai iránt viseltetnünk kellene; férfiak mint ő nem élhetnek a' jelennek csupán, 's azért ha nekünk jutott körünkben láthatni őt, hallani ajkáról az igazi magyar hazafiság ömledéseit, tanulni tőle az ő szerkezet feledésbe merült kimondhatlan becsü kitünőségét; ha mindez nekünk jutott, utódainkra marad a' hála 's tisztelet közt, róla megemlékezés. Korban, minőt mi élünk, viszonyok közt, mint a' miénk, egyetlen olly munka, mint a' „Meghódított Horvátország“ — sokkal nagyobb kincs, hogysen annak kellő méltánylását még most várni is lehetne... köztünk magyarok közt; ha e' részben a' meghódítottak jeles kivétel tesznek, reagok ép olly dicséretes, a' milly szomorító magunkat illetőleg, hogy pedig csakugyan kivételek, arra tényeket idézhetnénk bizonyosságul.

Hosszasabban szólunk ez ügyről, mert kézzelfoghatóbban ritkán mutatkozik az ellentét, elmélet és gyakorlat között, mint a' hírlapi tanoknak az illyr mozgalmakra történt alkalmazások; vajha azok, kiknek közvetlen befolyásuk van M.orsz. közügyeinek intézésire, soha olly készséget nem tanúsítanak új tanok befogadására, mint néhány év óta mindenféle tapasztaltuk, egyszersmind pedig összevetve ez új tanokat és azok következeit megszoknók szigorú bírálat alá venni 's mindazt, mi fölforgatott ősi szerkezetünk romjain igéri alkotni szebb jövőjét a' magyarnak; ez által hatalmas lépést tennék a' külföldieskedés legveszélyesb faja ellen, 's mig egy részről mindinkább kevesbülne azok száma, kik újnál újabb tanokkal rabolják el Magyarországot legdrágább pillanatait, más részről egyre szaporodnók azok serge, kik a' hazai történetek fontosságát megismerve, azok tanulására fordítják erejüket, mi ha megtörténik, sokkal biztosabban munkálkodhatunk hazánk jövője körül.

Az ungl tisztválasztás. (Vége.) A' tisztikarhoz sorozandók még: Korláth György számvevő; Budaházy Károly tisztü alügyész; Lelovics József Bik alpénztárnok. Esküdtek: Gulácsy Károly, Klinószky László, és Gáloesy Gusztáv, (ez utolsó rendőri) Polányi Antal levéltárnok. Tiszteletbeli főjegyző: báró Barkóczy Ferenc; tiszteletbeli aljegyzők: Szabó Lajos, Molnár Eduárd és Gyöngyössy László (máskint Jatus) Orosz Márton (boldogult Orosz Elek testvére) 's Torday Eduard. Tiszteletbeli főügyész: Olesváry Gábor; tiszteletbeli alügyészek: Gortvay Károly (a' s. pataki jogtanító öcsese) Gulácsy Zsigmond és Horváth Miklós. Tiszteletbeli alszolgabírák: ifj. Horváth Gábor és Fekete Ferenc. Tiszteletbeli esküdtek: Beniczky Pál, Tattay Flori, Zombory István (a' levelező testvére) ifj. Olesváry János, Torday Ágoston, Balogh Mihály, Gulácsy Ambrus, Karner László, Fekesházy Ferenc 's Kovács Károly. Táblabírák: Bereg vmgye küldöttjeiből: Csérszky Péter (a' csekleszi) Gecsey György, Balázs Antal, Jaczin Béni (sz. Vazul csernekhegyi) szerzet hegumenje és Klinkárt Károly.

Maurer János főorvosunk meghalálozván főispán ömgának a' Karok és Rendek kinevezés végett négyet ajánlottak, ugymint: Siró István, Szőke Zsigmond, Beszterczey és Spitzer orvos-tanárokat — kiesoda leend közölük a' nyertes? majd megírjuk. Mérnökök: Galambos Samu és Molnár János. Várnagy: Lőrinczy Ferenc. Nem állhatom meg, hogy föl ne hozzam, miképen Nagy Károly (nem rég ungvári, jelenleg pedig bihari lakos) a' művészetben olly remeket állított elé, miről én eddig (megvallom) nem is álmodtam, nem hogy hallottam volna! t. i. az „áldás türkét“ (Füllhorn) csupa bogaraból füzte össze, de olly festészi tapintattal, hogy illyes mű teremése a' képirónak is dolgot adna! Midőn e' művet álmétködvá néztem, eszembe jutott azon böles mondása, ki legszebbnek a' kakast és fészánt állította; „mert ugymond“ ezek nem mesterkelt hanem természetes színben tündöklének. „Nagy Károly műve gyönyörű (igazán mondhatni) remek egy mű a' maga nemében! — Bár lenne szives a' műkiállítás alkalmakor eléllani vele! — a' magyar név- és hírfüzérhez egy új de szép (igen szép díszboglart öltendő. Zombory Leopold.

Veszprém megyei követjelentési közgy. Veszprém jan. 14én. Tegnap vette kezdetét követjelentési közgyülésünk. Főispánunk ő exca már tegnapelőtt székvárosunkba érkezvén, a' KK. és RR. azonnal siettek üdvözlésére, ki is viszont örömet nyilvánítván a' KK. és RR. szemléletésén, első alispánunknak a' helytartó tanácsisméretes körlevelet, melly szerint minden közéjzra alapult és alakult és alakulandó társulat alapszabályai felsőbb megerősítés alá terjesztetni rendeltetnek, védegyelet vidéki biztosságainak megakasztására magyarázni kívánó figyelmeztetése 's felhívására — akkép fejezte ki magát, hogy a' hazai gyarak fölemeléséhez tehetségei szerint járulni ő is hazafiai köteletségének ismeri, 's örömeit fejezendő szükségét azokból, a' hol csak lehet — de a' védegyeleti aláírásokat szükségességeknek nem tartja — 's ez neki mint gr. Zichy Istvánnak magány-véleménye, mellyet ha netalán szönyegre kerülend, szinte nem mulasztand el kijelenteni, midenkinek fenhagyva saját meggyőződése nyilváníthatását. És ezen loyális nyilatkozat a' védegyelet ellen izgatónak buzgalom kísélejjebb hangolta, legalább másnap a' körlevél fölolvastatásakor uralkodott hallgatás oda látszott mutatni. 13án főispánunk ő exca visszatért képviselőinkkel érkezvén a' gyülesterembe szives éljenekkel üdvözlötetett a' számosan egybegyült KK. és RR. tömött soraitól 's helyét elfoglalván rövid köszöntés után felszólítá a' követeket végjelentésük beadására. Erre S. G. egyik követünk emelt szót 's tartalmas beszédben értekezvén, elcinte általányosan a' törvényhozási munkálkodások irányzatáról, majd röviden szinte elvontan a' számos országgyűlési munkalat törvénybe nem menetele okairól, a' vallás és nemzeti nyelv érdekében hozott t. ezikkeket emelte ki, mint fényesillagait az aligmult hongyülés eredményeinek 's a' hivatal- és birtokképeségi ezikkeket is megismertve a' KK. és RR. bizodalmanak megköszönésével, benyújtá követvárosa nevében is ügyes tollal szerkesztett végjelentésüket. Ez egész terjedelmében fölolvastatt, 's historiai vázlatát adja a' szönyegre került tárgyak sorsának 's utána röviden Zsoldos Ignác követünk szólalt föl, hasonlóul há-

láját fejezvé ki a' KK. és RR. iránta is tanúsított vonzalmának, e' magas polezról ismét a' KK. sorába leendő visszatéréséről 's azon törekvésről biztosított, hogy itt mint egyszerű polgár kíván véglehelleteig a' haza javára közremunkálni. A' KK. és RR. nevében első alispánunk néhány szóval előadta, hogy követünk eljárásán megnyugszunk 's megelégedülünk jegyzőkönyvbe is íklatni kívánjuk. Ebből állt követünk jelentése. A' leírás kissé száraz — de gondolom hű 's ha valaki ezekből nem bírja kivenni: minő szellemben történt a' követjelentés, annak megsughatom, hogy biz az tökéletesen ollyan volt, mint a' követjelentésnek lenni kell, hol meggyőződést nyilvánítani nem lehet vagy nem akarunk és hogy a' hit általányosan legnagyobb tanu a' követválasztás többsége, hogy meggyőnk jól választott, hogy újabb időben, mellyekről krónika szól, még így képviselve nem vala. Végre még az országgyűlés rendezetlen állapotja is volt említve, mint haladásunk egyik gátja más részről a' fölg nádor és személynök ő exca e' rélyes hatásai méltányos tisztelettel érintve. Élénk vitára nyújtott alkalmat a' helytartótanács levele, melly a' megküldött tör. ezikkeket kísérte 's mellynek végsorai imezek: az idegen ajku (német tót) fordítvány-példányok is majd rövid időn következni fognak. H. A. bíránk indítványt tett ez ellen, hogy a' megye ovakodjék ezen idegen nyelvű fordítványok diplomatikai polczra emeltetéséről 's írjon fel a' nm. hely. tanácshoz hogy azon küldendő példányokat el nem fogadják. És ezen indítvány nagy többséggel végzésbe is ment. Az utrendszer életbeléptetésére másod alispánunk elnöklele alttválasztmány neveztetett. Említést érdemel még B. Kr. lelkes főszbíránk indítványa, melly a' mult országgyűlés iránt hön táplált reményei hiúsultát panaszolván 's ennek okául a' kormányt jelölvé ki, a' hon előmenetelére szükséges teendők roppant tömegét tekintve — egy új országgy. összehívását sürgető felirat tárgyazott — de sikeretlenül hangzott el. A' nm. httótanács körlevele tudomásul vétetett.

Budapesti napló (febr. 2kán.) Sétát tettünk e' napokban a' Duna parton, hol valóságos pszichologiai élvezetben részesülhetünk az ingenyelők sorozata fölött, 's a' nap arslánai nyomán a' nap herét is megtalálhatjuk, ott ballagtunkban magunk szerzők e' szép tapasztalást; 's mi több, szívünk nagy vigasztalására a' gőzhajó-révi táblán újnyi betűkben szemlélték: „Dampfboot nach Ofen“, mindjárt megenlékezünk hogy Magyarországon vagyunk; hol egy tekintélyes védegyeleti kereskedőnek a' Híradóban közölt ezikke szerint épen nem szükség különbséget tenni nemzeti és idegen nyelv között; és azért csak maradjunk az eddig szokott magunknál. — Mióta hazánkban az intézetek szaporodtak, szép virágzásnak indult a' közjöllés, 's minthogy visszahatólag egyes polgárok is inkább részesülnek annak jótéteményeiben, mindenek megbarátkoznak az intézet- név- és eszmével; különösen egy esapláros a' duna soron a' halpiacz táján annyira meggyőződék az intézet eszmével párosult boldogulásról, hogy ivó-kamráját „borfogasztó intézet“-té változtatta. A' kettősnyelven írt fehér borok jegyzékéből bakator, diószegi 's th. kínálkozik, 's olly keletnek örül hogy e' miót az intézeti fegyelem is számkivettetik. — Mult szombaton a' ezukorgyár telegkönyvileg átiratott az egyesület nevére. — A' táncvigalmak derekasan folyanak, 's hogy annál farsangibb színt viseljenek, mind e' n. nemzeti kedélyvel vegyest; mindezek összege pedig a' Gárdistánál igen eredetileg ábrázoltatik, hol télen nyáron van farsang. — A' jogász-bál fényesen 's tömöttén tartaték meg, a' sok tánc lábfájást nem igen okozott, mert alig lehetett mozogni; hön kelme és öltözék volt felényi; nyelv az oláhtól kezdve fölül a' francziáig; a' tánczrenden egy genre kép, mellyen quákerek ifjak udvarolják körül a' kecses lánygyeket; és apró hongeniusok, mellyek rózsákat hintenek a' vígalmi sorozatra. Rajta nemzetem ifju sarjadéka! — Csütörtökön, Uracsbál tartaték. — Még jó a' Velencei Carneval, 's meg egy kis hadd el hadd, aztán kényesen behatattunk a' nagy bójtbe és hallgatunk majd hangversenyeket, ha lesznek. — Egy I a t i n közmondás szerint: hány nyelvet tudunk annyit embert érünk; tehát örvendtes azon hír hogy a' portugáliai király nemesak származásra hanem egyszersmind nyelvre is magyar ember, a' ki nem egyedül gr. Zichy Ödönt szólítá meg magyarul, mint a' Honderü előadja, hanem ezenkívül, a' nála 's a' királynénál ugyanekkor 's együtt udvarlott gr. Bethlen Gábor, Majláth József és Somsich József urakkal félóra hosszáig folyvást magyarul és tisztán beszélgetett. A' révészek az átszállításnál gyöngékek kezdenek lenni, mivel mint a' gőzhajózási körülmény gyaníttatja, markuk is könnyebbül a' borralától. Okkal móddal a' vadembe-reket is megszelidíthetni. A' trieszti Lloyd a' dunai gőzhajózási-társaság tengeri őt gőzhajóját megvette, miután az eddig ez által ellátott tengeri-vonal közlekedési ellátatását magára vállalta. — E' ezelnak kellőbb megfelelhetés végett a' trieszti Lloydot a' kormány 500.000 pfgó ft. kamatnélküli kölcsönadással segíti a' tőkének huszezenkinti visszafizetése mellett és így a' duna-tor-

kolattól kezdve a' tengeri gőzpályázás a' dunai gőzhajó-
társaságtól elhárul; mely mindkét részre kedvező körülmény közt, mindkettőnek reményteljes fölvirágzását várhatni. — A' Nemzeti ujság 17d. számában egy elszomorító ezikk közöltetik, fölhívás tudniillik az emberbarátilag érző kebelhez: Arvamegyében Erdőka helységben 36 gyermek lón éhség-áldozattá, 's az inség olly nyomasztó hogy rögtöni segély nélkül újabb szerencsétlenségektől kell rettegnünk, melyeket ama szegény népre neheztelő sors idézend. Midőn a' felebaráti szeretet e' buzgó felszólítását mi is közöljük a' végezt, hogy mi is tetteges részvétre buzdítsuk a' nemes emberbarátokat, miszerint bőségek vagy fölöslegűkből a' szegény elhagyottaknak adakozni sziveskedjenek, szerkesztő hivatalunk örömmel fogad el 's kézhez juttatand minélelőbb minden ajánlatot.

A m e r i k a.

Tyler elnökjelölése a' már közlött Texas ügyein kívül az egyesült státusoknak mult dec. 2án Washingtomban összeült congressusához, tartalmára nézve hosszabb, semmint azt lapjaink egész terjedelmében közölhetnők, azért többi részeinek is csak legrovidebb kivonatára szorítkozunk. A' jelentés a' mindenható iránti hála kifejezésen kezdődvén kiemeli a' közel 20 millióból álló népnek ama szép jogát mellyel legfőbb hivatalnokát az elnököt négy évenként választja a' nélkül, hogy e' törvényes joggyakorlás ellen mindeddig bármihatalom, vagy lélekvesztetetés nyilatkozott volna, mert alapját teszi a' szívből gyökerezett népszerűtet az alkotmány iránt, 's ez az, mi az unió fenmaradását biztosítja; — „Az elnök-választás — ugy mond — az egyesülésnek fényes eredményű megkoronázása. A' világ látja az egyesült státusoknak jóllét 's népesség tekintetbeni emelkedését; mi ezeket — mint hatalmas jövőnk jelen tékét vehetjük, mellyek fölötti elmékedésinkben alkalmunk leend mint hazai 's emberbarátoknak az egyesülés szeretetét ápolni. — A' vallás-, sajtó-, és szólás- szabadság, a' habeas corpus eskütt bírósága, valamint minden egyes tartomány belrendezete teszik az alkotmányos jóllét szilárd biztosítékát; ezek eszközök, hogy jelenleg a' legfőbb tartományokból is érkeznek fővárosunkba képviselők; ezekből reménylhetni, hogy kormányrendszerünk jótékonyága idővel kiterjeszkedik a' még most míveletlenül heverő messze tájakra is, 's tartományinkban a' polgári szabadság áldását a' még születetlen milliók is élvezendik. Ha végtelen vadonainkra pillantunk, fölhatalmaz bennünket a' méltóság szelleme fölszólítani a' világegyetem szabadság barátit országunkba költözésre, hogy itt segítkezeket nyujtsanak a' civilizáció nagy művehez. — Ezek után a' külügyek előadására tér általánosan említve, hogy azokban a' legközelebb mult évben milényeges változások sem történtek. A' békes egyetértés minden európai hatalmassággal kielégítő. Megemlíti: mikép az egyesült státusok berlini képviselőjének utasítás adatott a' német vámszövetséggel némelly amerikai terményekre nézve vagy esőként bevételt vámot, vagy különösen engedély utján vámentességet eszközölni. Az amerikai dohány, rizs és szalonnára nézve sikerült is a' képviselő fáradsága, de mivel az egyezkedés jóváhagyását a' congressus a' kitézött határnápra tárgyalalmaz miatt nem teljesíthet, erevény nélkül maradt, 's azért ez ügyben újabb határidőeszközles adatott utasításul. — Megérteztvén a' belgiummal egyezkedést, 's a' Chinával tervezett szerződésnek mindeddig bizonytalanságát — áttér az amerikai ügyekre, 's említi: mikép Braziliával az egyetértés és kereskedés napról napra élé kül. Texas bekebelesítése az egyesült tartományok által annál inkább siettető, mert általok annak függetlensége már megismertetett. A' pénzügy állása kielégítő, a' pangás, melly a' kézműveket, 's kereskedést egy időig nyugben tartá — 's a' kormányt terhes kölcsönvételekre kényszeríté, megszűnt: a' jelen 1843 eszt. eső több 5 millió dollár statusadósság kamatjára 's törlesztésére 7 millió dollárnál több fizettetett, 's a' finantzév végén még is 7 millió doll. fölöslegről lehetend rendelkezni; melly körülményre megjegyzi: hogy soha nem kell valamelyi státusnak sokkal nagyobb bevétellel — mint kiadással birni; azért hol fölösleg mutatkozik a' maradványban, vagy hiány a' kiadásban, ott az adó esőkkentésével, vagy fölemelésével illik a' status-okosságának segíteni, mert azon tudomás, hogy meddő tőkék hevernek a' pénztárban, könnyen meddő kiadásokra csábíthatja az illetőket. — A' parti városok a' közkívánatnak megfelelőleg erősítettek. Az erdősegek gyarmatosítása kedvező eredménnyel folytatattik, 's örömmel említi: hogy több a' tarto-

mányokban élő indus törzsek a' kebelökben fölállított tanító-intézetek irányának 's az ezekben működő emberbarátok fáradsalmának megfelelőleg a' polgárisodásban olly előmenetelt tett, hogy bizony reménylhetni, mikép ezen — hajdan felelmes nép — a' szelid emberiségnek egészen megnyerve, vadság helyett erény példakép leand sorsosinak. — A' néger rabszolgáságot eltörléstül emlíve kiemeli, hogy a' postahivatal, mellynek négy év előtt 500 ezer d. adóssága volt — most adósságmentes. Innét kiindulva a' sürgönyök és tudósítások kézbesítésére gőzös postákat javasol fölállítatni, mellyek — a' körülmények úgy kívánván — könnyen hadihajókká lennének átváltoztathatók; mit tenni az egyesült státusoknak annál kívánatosabb, mivel irányában más nemzetek gőzös flottái felelmesen szaporodnak, 's mert a' gőz hatalmas ereje mintegy a' világ jelen állásának átalakítására látszik irányozva. — Ezután megdicsérvén az elnöksége alatt hivataloskodó tiszteket záradékol mondja: „Most már magány-életbe vonulhatok azon nyugtató öntudat kíséretében, hogy a' népjólét előmozdításán, melly törekvém főcélja volt — erőm 's tehetségem szerint csüggedetlenül munkálkodtam. A' nép által hatalmamhoz kötött vezető egyszer használtam, 's e' tettemet köz elismerés javalá. —“

Dec. 20án két gőzös — egyik Uj Yorkból Nashville másik Memphistől Uj-Orleans felé evezve a' Mississippin egymásba ütdődött. Az elsőtetemes repedéseket kapott, 's fenékrésze legott a' víz mélyére süllyedt, földözete pedig darabokra töredezve a' víz színén uszkált. Az utasok közül 31en veszték életüket, 4 megmenekült; a' teherből mi sem mentett meg.

Uj Yorkból Acadia' gőzösnél Liverpoolba érkezett 's dec. 31ig terjedő hírek szerint Mexicoban zendülés ütött ki. Hogy azonban az itteni eseményekről helyes fogalmunk legyen, szükség ezen tartomány közel múltjára visszazapillanunk. 1841-ben a' közügyek fő igazgatójával Bustamente tábornok foglalkozott, ki a' tartományt az akkori alkotmány szabályai szerint kormányzá. — 1841 aug. Paredes tábornok és Jalisco kerület Bustamente ellen nyilatkoztak, mellynek erevénye rövid polgárháboru lett. 1841. sept. 28án a' közvélemény az eddigi alkotmány-eltörlés iránt egyezett meg és Santa Ana tábornok — mint dictator fölhatalmaztatott új alkotvány-tervezésre, 's a' kormányt ehez idomítására. 1842 júniusban Santa Ana elnöklete alatt a' congressus összeült az új alkotvány megállapítása fölélt tanácskoznai. A' dictator Bravo tábornokot ideiglenes elnöké helyettesítvén, Veraeruz tartományba vonult. A' szönyegre hozott tárgy fölött a' congressus véleménye nem egyezett a' dictatoréval, azért a' gyűlést decemb. föloszlata, 's helyette nemzeti junta állítottat. 1843 jun. 12én az új alkotvány elkészített 's ünnepélyesen kihirdettetett, melly a' kormányzást egy 5 évre választandó elnökre, 's felelős kormánytanácsra nem, különben két kamarára osztott congressusra bízta. Santa Ana a' köztársaság elnökévé választatott. A' 6ik ezikk így szól: „A' kormánytest az összeülendő alkotmányos congressus előtt eslekvényeiről számoland. — Az ujan rendszerített kormány 1844. jan. hivatalába igttatott 's az alkotmányos congressus összeült. Elejénte az elnök 's a' congressus közt folytonos egyetértés volt; megszavazá a' Texas ellen intézendő had költségeit (4 millió dollárt). Mivel pedig ezen adó csak lassan folyt be 's a' pénztárra ez által apály nehezült Santa Ana a' kormányt fölhatalmaztatni kívánta 10 millió dollár kölcsön fölvételre. E' kívánatot teljesíteni a' congressus vonakodott; egyszersmind hatalmas ellenzék alakult Santa Ana ellen, mint kit inkább katonai fölkelés, mint polgári közbizodalom emelt elnöki székre. Ezt sejtve az elnök Manga de Clavo mezei jószágára vonult 's a' helyette ajánlott ideiglenes elnökséget Canalizo tábornok nyere el egy szótöbbséggel Rineva tábornok ellenében. Illy fekvése volt az ügyeknek 1844 octoberben; novemb. 1én Jalisco tartományban kiütött a' zendülés. A' jaliscoi tartománygyűlés irány nyilatkozatot bocsátott közre, mellyben kívántatik 1.) Hogy a' nemzeti congressus az ideiglenes kormány felelősségét az alkotvány értelmében eszközölje. 2.) Az 1844. aug. 21ki törvény, melly a' népre rendkívüli adót rótt, visszavonassék. 3.) A' congressus főleg az alkotvány-reformmal foglalkozzék. Ez volt egyik oka, hogy mindeddig egyes tartományok jóllétét nem eszkö-

zölheté. Ezen nyilatkozvány a' jaliscoi kerület mind polgári mind katonai hatóságaitól aláíratván kihirdettetett. Eservado polgári és Galindo katonai kormányzók a' mozgalom mellé álltak, azzal Santa Ana tekintélyének megdöntésére működendők. Paredes tábornok, ki 1841-ben első lépett föl Bustamente ellen, ez alkalommal is a' fölkel sereg élére állt, 's Guadalupeban, miután Santa Ana ellen induló szándékát kijelenté, a' zendülők katonai vezérségét átvévé. A' főnebbi nyilatkozványt négy kerület: Zacatecas, Aguascalientes, Sinalva és Senora elfogadással pártolák 's így Santa Ana ellen öt éjszakanyugoti kerület állott fegyverben. Paredes tábornok 1400 főből álló seregével Jalisco tartomány határvárosaj Lagosig előre nyomult itt bevárando Cortazar tábornokot, ki Guanajuato kerületből 2000 fegyverest vala övéhez vezetendő. Santa Ana Manga de Clavo tartózkodási helyén, megértvén a' Jaliscoban törtéteket, hirtelen gyorsasággal összehuzá a' közel állomásozó 's neki hodoló katonaságot, 's nov. 7kén 8500 fegyverrel Jalapá-ból kiindulva San Guadalupeba érkezett, hol táborát megszálltá. Veraeruz és Puebla tartományokban a' népvéleményt az ő és kormány irányában kedvezőnek, Mexico kerületben pedig, ugy Queretaro, és Guanajuatoban megelőzőnek találta, azért eltökélé 13 ezer főből álló hadseregével harezterre szállni, 's Paredes parányi csapatát egy csapással megsemmisíteni. —

De épen azon pillanathban, midőn egy hatalmas tábor homlokán mint parancsnok állt, 's a' népvéleményt személyéhez szítónak hívé ellenszegülési jelenségek mutatkoztak; mert a' congressus nem nyilatkozott ugyan egyenesen Paredes mellett, mindazáltal kívánta: hogy Santa Ana alkotványszerüleg eslekedjék; mit ez nem tehetett, vagy tenni nem akart; — a' mexicói alkotvány szerint t. i. az elnök a' republica táborát sem száron sem vizen mint parancsnok nem vezérelheti, 's ez az, mire őt a' congressus figyelmezteté: mivel azonban Santa Ana nem várván be a' congressus egyezését — magát a' tábor fővezérének kijelenté, szintugy, mint Paredes zendülőknek tekintetett. Nov. 22kén Queretaro felé elindult, melly napon Rivas tábornok hadminiszter a' képviselő kamarától vád alá vétetni rendeltetett, mivel ő egy olly rendeletet irt alá, melly a' tábor fölötti fővezérséget az elnökre ruházta; sőt a' congressus határozatkép kijelenté, hogy a' fölzendültek nyilatkozványát kinyomatás által terjeszteni fogja. Santa Ana Queretaroba érkezvén a' katonai hatóságot mellettesének de a' kerületi juntát ellenének találta, azért a' junta tagjainak megüzene, hogy ha tovább is a' jaliscoi pronunciamiento (nyilatkozvány) mellett maradnának, őket mint foglyokat Perotóba viteti. Ezen fenyegetés az illetőknél hatástalan maradt, azért a' junta 3 tagját fogságba vetteté 's elhuzoltatá; midőn e' tény Mexicóba elhatott, a' congressus legott magához kívánta a' hadminisztert tőle megtudandó: ha vajjon fölhatalmazá é Santa Ana tábornokot a' queretaro-i junta tagjainak bebörtönöztesére? Az e' fölötti tanácskozások nov. 29kén és 30kán voltak szönyegen. Canalizo ideiglenes elnök látván, hogy a' kérdés jelen állásában részéről határozott lépésnek szükség történnie, a' congressus ülésait felszólattattaknak, Santa Ana tábornokot pedig dictatornak jelenté ki. Midőn a' képviselők dec. 1jén az ülésterembe akarának menni, azt katonasággal láták körülkerítve, kik őket a' bemeneteltől eltilták. Dec. 2kán Canalizo nyilatkozványt hirdettete, mellyel fogva a' kamarák határozatlan időre föloszlattatvák 's a' kormányzásnak törvényhozási, mint végrehajtói hatalma Santa Ana tábornokra ruháztatik. Ezen erőszakos megsemmisítése az alkotványos kormányt csak néhány napig tartott. Puebla tartomány kormányzó tábornoka Inclama' fővárosi polgári hatóságokkal együtt Santa Ana ellen nyilatkozott. Decemb. 6kán Mexicóban az őrség (garnison) és lakosság fölzendült a' rájuk erőtetett kormány ellen, Canalizo és miniszterei börtönbe vettetének, a' congressus ujjolag összeült, a' kormánytanács elnöke Herrera tábornok átvévé a' republica elnökségi hivatalát 's új miniszterség alakítottat. Legújabb adatok szerint dec. 21kén Sonora, Sinalva, Jalisco, Zacatecas és Aguascalientes fegyverben állnak, főparancsnok Paredes. Santa Ana és Cortazar táborokkal Guanajuato és Queretaro tartományokban állomásoznak 's Canalizo miniszterével együtt börtönben. A' congressus össze-

Látványos ezekben, mikénti olyan tanok mellett, melyek egyenkint döntik meg az állomány alapjait, elvégre a tanár urak is annyira ingékony térre jutnak, miszerint fölbontva egymásután a történetileg füződött kapcsolatokat, kosmopolitai okoskodásokkal oda viszik vagy inkább oda vinnék a nemzetet, hogy nyílt erőszak, középkori ököljog, sőt még ennél is rosszabb valami fogná elhatározni a fölbomlott viszonyok mikénti alakulását; hogy ez több mint merő conjectura, bizonyítja azon körülmény, miszerint a hírlapi iskola legkövetkezős tanítványai hisztóriai jogot, melynek erejével az illyr mozgalmaknak elejét vehetnék, megismérni nem akarván, nyílt erőszakot pedig sem physice sem moraliter nem használhatván, más expedienst nem láttak, mint hogy a százados kötelékek gordiusi csomóként nagy Sándorféle karddal metszessenek szét, mi más szavakkal ennyit tesz: Magyarország váljék el a kapcsolt részekről. Ennyire viszen a rosszul értett tanok szerencsétlen alkalmazása! — Lehetlen ez uttal őszinte hálánkat nem nyilvánítunk először Széchenyi István gróf iránt, ki olyannyira ostromlott's gyanúsított akadémiai remekbeszédében, melylyet 2 évvel ez előtt tartott, nyelvünk 's más ajku honfitársaink nyelvviszonyai iránt — olly józan, korszerű sőt szükséges mérsékleti tanácsokat adott; másodsor azon férfiu iránt, ki egy hosszú életen át szakadatlanul folytatott hazafiai törekvéseinek legszébb jutalmát akkor aratta, midőn a tévutakra vezetett magyarnak kezébe adá az egyedüli vezérfonalat melynek segítségével a majd kigázolhatlan tömkelegből kivergődhessünk. Horvát Istvánt e' nemzedék kellőleg nem ismeri 's azért megbecsülhetlen hazafiai fáradozását érdemleg nem is méltányolhatja; hogy a páratlan munkásságu hazafi megismerés nélkül sőt sokszori méltatlankodás közepett csüggedetlenül halad a pályán, mellynél nagyobb jelentékü, viszonyaink közt, nem lehet, eléggé tanusítja, hogy valamint edes érzet bárkiné is, ha a haza javára szentelt törekvései hálás szívvel fogadtatnak, ugy más részt ismer a valódi érdem 's öntudat még más magas indító-erőt eslekvésénél, mint a' melyet a jelen méltányló megismerése nyújt. Iránta a jelen nemzedék eléggé hálados aligha leend, mert e' honban 's e' nemzet közt, mely hogy létezik 's magát még önálló független nemzetnek nevezheti, nem köszönheti másnak mint azon historiai alapnak, melyre a' gondos apak utódaik legerősb védbiztosítékait rakák, de a' miről ma már igen elmondhatni, mit korárul a' római történetíró mond: mit az apak szereztek, azt a' háladatlan utókor megtartani sem képes — tehát e' nemzet között nem él többé azon szent buzgalom, mellyel a' nagyszerű mult szintolly nagyszerű hagyományai iránt viseltetnünk kellene; férfiak mint ő nem élhetnek a' jelennek csupán, 's azért ha nekünk jutott körünkben láthatni őt, hallani ajkáról az igazi magyar hazafiság ömledéseit, tanulni tőle az ő szerkezet feledésbe merült kimondhatlan becsü kitudóságeit; ha mindez nekünk jutott, utódainkra marad a' hála 's tisztelet közt, róla megemlékezés. Korban, minőt mi élünk, viszonyok közt, mint a' miéink, egyetlen olly munka, mint a' „Meghódított Horvátország“ — sokkal nagyobb kincs hogysesem annak kellő méltánylását még most várni is lehetne... köztünk magyarok közt; ha e' részben a' meghódítottak jeles kivételtesznek, reájok ép olly dícséretes, a' milly szomorító magunkat illetőleg, hogy pedig csakugyan kivételek, arra tényeket idézhetnünk bizonyosságul.

Hosszasabban szölvünk ez ügyről, mert kézzelfoghatóbban ritkán mutatkozik az ellentét, elemlet és gyakorlat között, mint a' hírlapi tanoknak az illyr mozgalmakra történt alkalmazásakor; vajha azok, kiknek közvetlen befolyásuk van M.orsz. közügyeinek intézésire, soha olly készséget ne tanusítának uj tanok befogadására, mint néhány év óta mindenféle tapasztaltuk, egyszersmind pedig összevetve ez uj tanokat és azok következesit megszoknók szigoru biralat alá venni 's mindazt, mifőlforgatott ősi szerkezetünk romjain igéri alkotni szebb jövőjét a' magyarnak; ez által hatalmas lépést tennék a' külföldieskedés legveszélyesb fajja ellen, 's mig egy részről mindinkább kevesbülne azok száma, kik újabb tanokkal rabolják el Magyarországot legdrágább pillanatait, más részről egyre szaporodnók azok serge, kik a' hazai történetek fontosságát megismerve, azok tanulására fordítják erejököt, mi ha megtörténik, sokkal biztosabban munkálkodhatunk hazánk jövője körül.

Az ungi tisztválasztás. (Vége.) A' tisztikarhoz sorozandók még: Korláth György számvevő; Budaházy Károly tiszti alügyész; Lelovics József Bik alpénztárnok. Esküdtek: Gulácsy Károly, Klinószky László, és Gáloesy Gusztáv, (ez utolsó rendőri) Polányi Antal levéltárnok. Tiszteletbeli főjegyző: báró Barkóczy Ferencz; tiszteletbeli aljegyzők: Szabó Lajos, Molnár Eduárd és Gyöngyössy László (máskint Jatus) Orosz Márton (boldogult Orosz Elek testvére) 's Torday Eduárd. Tiszteletbeli főügyész: Olesváry Gábor; tiszteletbeli alügyészek: Gortvay Károly (a' s. pataki jogtanító öcsese) Gulácsy Zsigmond és Horváth Miklós. Tiszteletbeli alszolgabírák: ifj. Horváth Gábor és Fekete Ferencz. Tiszteletbeli esküdtek: Beniczky Pál, Tattay Flori, Zombory István (a' levelező testvére) ifj. Olesváry János, Torday Ágoston, Balogh Mihály, Gulácsy Ambrus, Karner László, Fekésházy Ferencz 's Kovács Károly. Táblabírák: Bereg vngye küldöttjeiből: Csérszky Péter (a' eseklészi) Geesey György, Balázs Antal, Jaczin Béni (sz. Vazul esernekhegyi) szerzet hegumenje és Klinkárt Károly.

Maurer János főorvosunk meghalálózván főispán őmgának a' Karok és Rendek kinevezés végett négyet ajánlottak, ugymint: Siró István, Szóke Zsigmond, Beszterczey és Spitzer orvos-tanárokat — kicsoda leend közölük a' nyertes? majd megírjuk. Mernőkök: Galambos Samu és Molnár János. Várnagy: Lőrinczy Ferencz. Nem állhatom meg, hogy föl ne hozzam, miképen Nagy Károly (nem rég ungvári, jelenleg pedig bíhari lakos) a' művészetben olly remeket állított elé, miről én eddig (megvallom) nem is álmodtam, nemhogy hallottam volna! t. i. az „áldás türkét“ (Füllhorn) csupa bogaraból füzte össze, de olly festési tapintattal, hogy illyes mű teremtése a' kőpíronak is dolgot adna! Midőn e' művet álmélkodva néztem, eszembe jutott azon böles mondása, ki legszebbnek a' kakast és fácskát állította; „mert ugymond“ ezek nem mesterkelt hanem természetes színben tündöklének. „Nagy Károly műve gyönyörű (igazán mondhatni) remek egy mű a' maga nemében! — Bár lenne szives a' műkiállítás alkalmakor eléállani vele! — a' magyar név- és hír-füzérhez egyuj de szép (igen szép díszboglárt öltendő. Zombory Leopold.

Veszprémmegyei követjelentési közgy. Veszprém jan. 14-én. Tegnap vette kezdetét követjelentési közgyűlésünk. Főispánunk ő excja már tegnapelőtt székvárosunkba érkezvén, a' KK. és RR. azonnal siettek üdvözlésére, ki is viszont örömet nyilvánítván a' KK. és RR. szemléltetésén, első alispánunknak a' helytartó tanács ismértetes körlevelét, mely szerint minden közezelra alapult és alakult és alakulandó társulat alapszabályai felsőbb megerősítés alá terjesztetni rendeltetnek, védegyelet vidéki biztosságainak megakasztására magyarázni kívánó figyelmeztetése 's felhívására — akkép fejezték meg, hogy a' hazai gyarak fölemeléséhez tehetségei szerint járulni ő is hazafiai kötelességének ismeri, 's örömet fedezendi szükségét azokból, a' hol csak lehet — de a' védegyeleti aláírásokat szükségeknek nem tartja — 's ez neki mint gr. Zichy Istvánnak magány-véleménye, melyet ha netalan szönyegre kerülend, szinte nem mulasztand el kijelenteni, mindenkiné fenhagyván saját meggyőződése nyilvánítását. És ezen loyális nyilatkozat a' védegyelet ellen izgatónak buzgalmat kiséleljebb hangolta, legalább másnap a' körlevél fölvastatásakor uralkodott hallgatás oda látszott mutatni. 13-án főispánunk ő excja visszatért képviselőinkkel érkezvén a' gyűlésterembe szives éljenekkel üdvözlötetett a' számosan egybegyűlt KK. és RR. tömött soraitól 's helyét elfoglalván rövid köszöntés után felszólította a' követeket végjelentésük beadására. Erre S. G. egyik követünk emelt szót 's tartalmas beszédben értekezvén, eleinte általányosan a' törvényhozási munkálkodások irányataról, majd röviden szinte elvontan a' számos országgyűlési munkalat törvénybe nem menetele okairól, a' vallás és nemzeti nyelv érdekében hozatott t. cikkeket emelte ki, mint fényesillagait az aligmult hongyülés eredményeinek 's a' hivatal- és birtokképeségi ezikkeket is megismertve a' KK. és RR. bizodalmanak megköszönésével, benyújtá követűrsá nevében is ügyes tollal szerkesztett végjelentésüket. Ez egész terjedelmében fölvastatott, 's historiai vázlatát adja a' szönyegre került tárgyak sorsának 's utána röviden Zsoldos Ignác követünk szólalt föl, hasonlólul há-

láját fejezvé ki a' KK. és RR. iránta is tanusított vonzalmának, e' magas polczról ismét a' KK. sorába leendő visszatéréséről 's azon törekvésről biztosított, hogy itt mint egyszerű polgár kíván véglehelleteig a' haza javára közremunkálni. A' KK. és RR. nevében első alispánunk néhány szóval előadta, hogy követünk eljárásának megnyugszunk 's megelégsülünk jegyzőkönyvbe isiktatni kívánjuk. Ebből állt követünk jelentése. A' leírás kissé száraz — de gondolom hűs ha valaki ezekben nem bírja kivenni: minő szellemben történt a' követjelentés, annak megsughatom, hogy biz az tökéletesen ollyan volt, mint a' követjelentésnek lenni kell, hol meggyőződés nyilvánítani nem lehet vagy nem akarunk és hogy a' hit általányosan legnagyobb tanu a' követválasztás többsége, hogy megyénk jól választott, hogy újabb időkben, melyekről krónika szól, még így képviselve nem vala. Végre még az országgyűlés rendezetlen állapotja is volt említve, mint haladásunk egyik gátja más részről a' főlg nádor és személynök ő excja erőlyes hatásaik méltányos tisztelettel érintve. Élénk vitára nyújtott alkalmat a' helytartótanács levele, mely a' megküldött törv. ezikkeket kísérte 's mellynek végsorai imezek: az idegen ajku (német tót) fordítvány-példányok is majd rövid időn következni fognak. H. A. thiránk indítványt tett ez ellen, hogy a' megye okakodjék ezen idegen nyelvű fordítványok diplomatikai polczra emeltetésétől 's irjon fel a' nm. helytanácshoz, hogy azon küldendő példányokat el nem fogadja. És ezen indítvány nagy többséggel végzésbe is ment. Az utrendszer életbeléptetésére másod alispánunk elnöklete alattválasztmány neveztetett. Említést érdemel még B. Kr. lelkes főszbiránk indítványa, mely a' mult országgyűlés iránt hön táplált reményei hiusultát panaszolván 's ennek okául a' kormányt jelölvé ki, a' hon előmenetelére szükséges teendőkké roppant tömegét tekintve — egy újországy. összehívását sürgető felírást tárgyazott — de sikeretlenül hangzott el. A' nm. httötanács körlevele tudomásul vétetett.

Budapesti napló (febr. 2kán.) Sétát tettünk e' napokban a' Duna parton, hol valóságos pszichologiai élvezetben részesülhetünk az ingyenelők sorozata fölött, 's a' nap arszlámai nyomán a' nap heréit is megtalálhatjuk, ott ballagtunkban magunk szerzők e' szép tapasztalást; 's mi több, szívünk nagy vizsgálására a' gőzhajó-révi táblán újnyi betűkben szemléltők: „Dampfboot nach Ofen“, mindjárt megemlékezünk hogy Magyarországon vagyunk; hol egy tekintélyes védegyeleti kereskedőnek a' Hradóban közölt ezikke szerint épen nem szükség különbséget tenni nemzeti és idegen nyelv között; és azért csak maradjunk az eddig szokott magunkénál. — Mióta hazánkban az intézetek szaporodtak, szép virágzásnak indult a' közjólét, 's minthogy visszahatólag egyes polgárok is inkább részesülnek annak jótéteményeiben, mindenek megbarátkoznak az intézet- névés eszmével; különösen egy esaplásos a' dunasoron a' halpiaz táján annyira meggyőződék az intézet eszmével párosult boldogulásról, hogy ivó-kamráját „borforgasztó intézet“-té változtatta. A' kettősnyelven irt fehér borok jegyzékéből bakator, diószegi 's. b. kínálkozik, 's olly keletnek örül hogy e' miatt az intézeti fejelem is számkivettetik. — Mult szombaton a' ezukorgyár telekkönyvileg átiratott az egyesület nevére. — A' táncvigalmak derekasan folyanak, 's hogy annál farsangibb színt viseljenek, mind e' nemzeti kedélylyel vegyest; mindezek összege pedig a' Gárdistánál igen eredetileg ábrázoltatik, hol télen nyáron van farsang. — A' jogász-bál fényesen 's tömöttén tartaték meg, a' sok tánc lábfájást nem igen okozott, mert alig lehetett mozogni; hön kelme és öltözék volt felényi; nyelv az oláhtól kezdve fölföl a' francziáig; a' tánczreuden egy genre kép, mellyen quakeres ifjak udvarolják körül a' keeses hölgyeket; és apró hongeni szok, melyek rózsákat hitenek a' vigalmi sorozatra. Rajta nemzetem ifju sarjadéka! — Csütörtökön, Uraesbál: tartaték. — Még jó a' Velencei Carneval, meg egy kis hadd el hadd, aztán kényesen behatattunk a' nagy bójtbe és hallgatunk majd hangversenyeket, ha lesznek. — Egy l a t i n közmondás szerint: hány nyelvet tudunk annyit embert érünk; tehát örvendtes azon hír hogy a' portugáliai király nemcsak származásra hanem egyszersmind nyelvre is magyar ember, a' ki nem egyedül gr. Zichy Ödönd szölvta meg magyarul, mint a' Honderü előadja, hanem ezenkívül, a' nála 's a' királynénál ugyanezkor 's együtt udvarlott gr. Bethlen Gábor, Majláth József és Somsich József urakkal feltóra hosszúag folyvást magyarul és tisztán beszélgetett. A' révészek az átszállításnál gyöngékek kezdenek lenni, mivel mint a' gőzhajózási körülmény gyanittatja, markuk is könnyebbül a' borralától. Okkal móddal a' vadembereket is megszeliidíthetni. A' trieszti Lloyd a' dunai gőzhajózási-társaság tengeri őt gőzhajóját megvette, miután az eddig ez által ellátott tengeri-vonal közlekedési ellátatását magára vállalta. — E' ezélnak kellőbb megfelelhetés végett a' trieszti Lloydot a' kormány 500.000 pfo ft. kamat nélküli kölcsönadással segíti a' tőkének huszezenkinti visszafizetése mellett és így a' duna-tor-

kolattól kezdve a' tengeri gőzpályázás a' dunai gőzhajó-társaságtól elhárul; mely mindkét részre kedvező körülmény közt mindkettőnek reményteljes fölvirágzását várhatni. — A' Nemzeti ujság 17d. számában egy elszomorító ezikk közöltetik, fölhívás tudniillik az emberbarátilag érező kebelhez: Arvamegyében Erdőka helységben 36 gyermek lón éhség-áldozattá, 's az inség oly nyomasztó hogy rögtön segély nélkül újabb szerencsétlenségek-től kell rettegnünk, melyeket ama szegény népre nehezülő sors idézend. Midőn a' felebaráti szeretet e' buzgó felszólítását mi is közöljük a' végett, hogy mi is tetteges részvételre buzdítsuk a' nemes emberbarátokat, miszerint bőségek vagy fölöslegükből a' szegény elhagyottaknak adakozni sziveskedjenek, szerkesztő hivatalunk örömmel fogad el 's kézhez juttatand minélfölbb minden ajánlatot.

A m e r i k a.

Tyler elnökjelentése a' már közölt Texas ügyein kívül az egyesült státusoknak mult dec. 2án Washingtonban összeült congressusához, tartalmára nézve hosszabb, semmint azt lapjaink egész terjedelmében közölhetnénk, azért többi részének is csak legrövidebb kivonatára szorítkozunk. A' jelentés a' mindenható iránti hálakifejezésen kezdődvén kiemeli a' közel 20 millióból álló népnek ama szép jogát mellyel legfőbb hivatalnokát az elnököt négy évenként választja a' nélkül, hogy e' törvényes joggyakorlás ellen mindedig bármihatalom, vagy lélekvesztetetés nyilatkozott volna, mert alapját teszi a' szívben gyökerezett népszerűtet az alkotmány iránt, 's ez az, mi az unió fenmaradását biztosítja; — „Az elnök-választás — ugy mond — az egyesültségek fényes eredményü megkoronázása. A' világ látja az egyesült státusoknak jóllét 's népesség tekintetben emelkedését; mi ezeket — mint hatalmas jövőnk jelen tétét vehetjük, mellyek fölötti elmélkedésinkben alkalmunk leend mint hazai 's emberbarátoknak az egyesülés szeretetét építeni. — A' vallás-, sajtó-, és szólás-szabadság, a' habeas corpus eskütt bírósága, valamint minden egyes tartomány belrendezete teszik az alkotmányos jóllét szilárd biztosítékát; ezek eszközök, hogy jelenleg a' legtávolabb tartományokból is érkeznek fővárosunkba képviselők; ezekből reménylhetni, hogy kormányrendszerünk jótékonyága idővel kiterjeszkedik a' még most míveletlenül heverő messze tájakra is, 's tartományinkban a' polgári szabadság áldását a' még születetlen milliók is élvezendik. Ha végtelen vadonainkra pillantunk, fölhatalmaz bennünket a' míveltség szelleme fölszólítani a' világegyetem szabadság barátit országunkba költözésre, hogy itt segédkeztek nyujtsanak a' civilizáció nagy művehez. — Ezek után a' külügyek előadására tér általánosan említve, hogy azokban a' legközelebb mult évben milényeges változások sem történtek. A' békes egyetértés minden európai hatalmassággal kielégítő. Megemlíti: mikép az egyesült státusok berlini képviselőjének utasítás adatott a' német vámszövetséggel némely amerikai terményekre nézve vagy esőként bevitteli vámot, vagy különösen engedély utján vámmentességet eszközölni. Az amerikai dohány, rizs és szalonnára nézve sikerült is a' képviselő fáradsága, de mivel az egyezkedés jóváhagyását a' congressus a' kifizőt határrapra tárgyalalmaz miatt nem teljesíthet, eredvény nélkül maradt, 's azért ez ügyben újabb határidőeszközölés adatott utasításul. — Megérítvén a' belgiummal egyezkedést, 's a' Chinával tervezett szerződésnek mindedig bi-zonytalanságát — áttér az amerikai ügyekre, 's említi: mikép Braziliával az egyetértés és kereskedés napról napra élé kül. Texas bekebelesítése az egyesült tartományok által annál inkább siettető, mert általok annak függetlensége már megismertetett. A' pénzügy állása kielégítő, a' pangás, melly a' kézműveket, 's kereskedést egy időig nyugben tartá — 's a' kormányt terhes kölcsönvételekre kényszeríté, megszűnt: a' jelen 1845 eszt. eső több 5 millió dollár statusadósság kamatjára's törlesztésére 7 millió dollárnál több fizettetett, 's a' financia végén még is 7 millió doll. fölöslegről lehetend rendelkezni; melly körülményre megjegyzi: hogy soha nem kell valamely státusnak sokkal nagyobb bevétellel — mint kiadással birni; azért hol fölösleg mutatkozik a' maradványban, vagy hiány a' kiadásban, ott az adó csökkentésével, vagy fölemelésével illik a' status-okosságának segíteni, mert azon tudomás, hogy meddő tőkék hevernek a' pénztárban, könnyen meddő kiadásokra csábíthatja az illetőket. — A' parti városok a' közkívánatnak megfelelőleg erősítettek. Az erdőségek gyarmatosítása kedvező eredménnyel folytatattatik, 's örömmel említi: hogy több a' tarto-

mányokban élő indus törzsek a' kebelökben föllállított tanító-intézetek irányának 's az ezekben működő emberbarátok fáradsalmának megfelelőleg a' polgárisodásban oly előmenetelt tett, hogy bizton reménylhetni, mikép ezen — hajdan félelmes nép — a' szelid emberiségnek egészen megnyerve, vadság helyett erény példakép leend sorsosának. — A' néger rabszolgaság-eltörlést föltalag említve kiemeli, hogy a' postahivatal, mellynek négy év előtt 500 ezer d. adóssága volt — most adósságmentes. Innét kiindulva a' sürgönyök és tudósítások kézbesítésére gőzös postákat javasol fölláttatni, mellyek — a' körülmények úgy kívánván — könnyen hadihajókká lennének átváltoztathatók; mit tenni az egyesült státusoknak annál kívánatosabb, mivel irányában más nemzetek gőzös flottái félelmesen szaporodnak, 's mert a' gőz hatalmas ereje mintegy a' világ jelen állásának átalakítására látszik irányozva. — Ezután megdicsérvén az elnöksége alatt hivataloskodó tiszteteket záradékal mondja: „Most már magány-életbe vonulhatok azon nyugtató öntudat kíséretében, hogy a' népjólét előmozdításán, melly törekvésem fő célja volt — erőm 's tehetségem szerint esüggedeltenül munkálkodtam. A' nép által hatalmamhoz kötött vezető egyszer használtam, 's e' tetteket köz elismerés javalá. —“

Dec. 20án két gőzös — egyik Uj Yorkból Nashville másik Memphishől Uj-Orleans felé evezve a' Mississippin egymásba ütdött. Az elsötetes repedéseket kapott, 's fenékrésze legott a' víz mélyére süllyedt, földzete pedig darabokra töredezve a' víz színén uszkált. Az utasok közül 31en veszték életüket, 4 megmenekült; a' teherből mi sem mentett meg.

Uj Yorkból Acadia' gőzösnél Liverpoolba érkezett 's dec. 31ig terjedő hírek szerint Mexicoban zendülés ütött ki. Hogy azonban az itteni eseményekről helyes fogalmunk legyen, szükség ezen tartomány közel múltjára visszazapillantanunk. 1841-ben a' közügyek fő igazgatójával Bustamente tábornok foglalkozott, ki a' tartományt az akkori alkotmány szabályai szerint kormányzá. — 1841 aug. Paredes tábornok és Jalisco kerület Bustamente ellen nyilatkoztak, mellynek eredvénye rövid polgárháboru lett. 1841. sept. 28án a' közvélemény az eddigi alkotmány-eltörlésztés iránt egyeztet meg és Santa Ana tábornok — mint diktator fölhatalmaztatott új alkotvány-tervezésre, 's a' kormányt ehez idomítására. 1842 júniusban Santa Ana elnöklete alatt a' congressus összeült az új alkotvány megállapítása fölött tanácskozni. A' diktator Bravo tábornokot ideiglenes elnökké helyettesítvén, Veracruz tartományba vonult. A' szönyegre hozott tárgy fölött a' congressus véleménye nem egyezett a' diktatoréval, azért a' gyűlést decemb. fölszlatá, 's helyette nemzeti junta állítottat. 1843 jun. 12én az új alkotvány elkészített 's ünnepélyesen kihirdettetett, melly a' kormányzást egy 5 évre választandó elnökre, 's felelős kormánytanácsra nem, különben két kamarára osztott congressusra bízta. Santa Ana a' köztársaság elnökévé választatott. A' 6ik ezikk így szól: „A' kormányt az összeülendő alkotmányos congressus előtt cselekvényeiről számoland. — Az ujan rendszerített kormány 1844. jan. hivatalába igttatott 's az alkotványos congressus összeült. Elejénte az elnök 's a' congressus közt folytonos egyetértés volt; megszavazá a' Texas ellen intézendő had költségeit (4 millió dollárt). Mivel pedig ezen adó csak lassan folyt be 's a' pénztárra ez által apály nehezült Santa Ana a' kormányt fölhatalmaztatni kívánta 10 millió dollár kölcsön fölvetelre. E' kívánatot teljesíteni a' congressus vonakodott; egyszersmind hatalmas ellenzék alakult Santa Ana ellen, mint kit inkább katonai fölkelés, mint polgári közbizodalom emelt elnöki székre. Ezt sejtve az elnök Manga de Clavo mezei jószágára vonult 's a' helyette ajánlott ideiglenes elnökséget Canalizo tábornok nyere el egy szótöbbséggel Rineva tábornok ellenében. Illy fekvése volt az ügyeknek 1844 octoberben: novemb. 1én Jalisco tartományban kiütött a' zendülés. A' jaliscoi tartománygyűlés irány nyilatkozatot boesátott közre, mellyben kívántatik 1.) Hogy a' nemzeti congressus az ideiglenes kormány felelősségét az alkotvány értelmében eszközölje. 2) Az 1844. aug. 21ki törvény, melly a' népre rendkívüli adót rótt, visszavonassék. 3) A' congressus főleg az alkotvány-reformmal foglalkozzék. Ez volt egyik oka, hogy mindedig egyes tartományok jóllétét nem eszkö-

zölheté. Ezen nyilatkozvány a' jaliscoi kerület mind polgári mind katonai hatóságaitól aláíratván kihirdettetett. Eservado polgári és Galindo katonai kormányzók a' mozgalom mellé álltak, azzal Santa Ana tekintélyének megdöntésére működendők. Paredes tábornok, ki 1841ben első lépett föl Bustamente ellen, ez alkalommal is a' fölkel sereg élére állt, 's Guadaloupeban, miután Santa Ana ellen induló szándékát kijelenté, a' zendülők katonai vezérségét átvévé. A' főnebbi nyilatkozványt négy kerület: Zacatecas, Aguascalientes, Sinalva és Senora elfogadással pártolák 's így Santa Ana ellen öt éjszakanyugoti kerület állott fegyverben. Paredes tábornok 1400 főből álló seregével Jalisco tartomány határvárosáig Lagosig előre nyomult itt bevárando Cortazar tábornokot, ki Guanajuato kerületből 2000 fegyverest vala övéhez vezetendő. Santa Ana Manga da Clavo tartózkodási helyén, megértvén a' Jaliscoban törtéteket, hirtelen gyorsasággal összehuzá a' közel állomásozó 's neki hodoló katonaságot, 's nov. 7kén 8500 fegyveressel Jalapá-ból kiindulva 18án Guadaloupeba érkezett, hol táborát megszálltá. Veracruz és Puebla tartományokban a' népvéleményt az ő és kormány irányában kedvezőnek, Mexico kerületben pedig, ugy Queretaro, és Guanajuatoban megelőzőnek találta, azért eltökélé 13 ezer főből álló hadseregével harcztérre szállni, 's Paredes parányi csapatát egy csapással megsemmisíteni. —

De épen azon pillanatban, midőn egy hatalmas tábor homlokán mint parancsnok állt, 's a' népvéleményt személyéhez szítónak hívé ellenszegülési jelenségek mutatkoztak; mert a' congressus nem nyilatkozott ugyan egyenesen Paredes mellett, mindazáltal kívánta: hogy Santa Ana alkotványszerüleg cselekedjék; mit ez nem tehetett, vagy tenni nem akart; — a' mexicói alkotvány szerint t. i. az elnök a' republica táborát sem szárazon sem vízen mint parancsnok nem vezérelheti, 's ez az, mire őt a' congressus figyelmezteté; mivelazonban Santa Ana nem várván be a' congressus egyezését — magát a' tábor fővezérének kijelenté, szintugy, mint Paredes zendülőknek tekintetett. Nov. 22kén Queretaro felé elindult, melly napon Rivas tábornok hadminiszter a' képviselő kamarától vád alá vétetni rendeltetett, mivel ő egy olly rendeletet írt alá, melly a' tábor fölötti fővezérséget az elnökre ruházta; sőt a' congressus határozatkép kijelenté, hogy a' fölzendültek nyilatkozványát kinyomatás által terjeszteni fogja. Santa Ana Queretaroba érkezvén a' katonai hatóságot mellettesének de a' kerületi juntát ellenének találta, azért a' junta tagjainak megüzéné, hogy ha tovább is a' jaliscoi pronouciamento (nyilatkozvány) mellett maradnának, őket mint foglyokat Perotóba viteti. Ezen fenyegetés az illetőknél hatástalan maradt, azért a' junta 3 tagját fogságba vetté 's elhurcoltatá; midőn e' tény Mexicóba elhatott, a' congressus legott magához kívánt a' hadminisztert tőle megtudandó: ha vajjon fölhatalmazá é Santa Ana tábornokot a' queretaro-i junta tagjainak bebörtönöztetésére? Az e' fölötti tanácskozások nov. 29kén és 30kán voltak szönyegen. Canalizo ideiglenes elnök látván, hogy a' kérdés jelen állásában részéről határozott lépésnek szükség történnie, a' congressus üléseit feloszlattatának, Santa Ana tábornokot pedig diktatornak jelenté ki. Midőn a' képviselők dec. 1jén az ülésterembe akarának menni, azt katonasággal láták körülkerítve, kik őket a' bemeneteltől eltilták. Dec. 2kán Canalizo nyilatkozványt hirdettete, mellynél fogva a' kamarák határozatlan időre fölszlatatvák 's a' kormányzásnak törvényhozási, mint végrehajtói hatalma Santa Ana tábornokra ruháztatik. Ezen erőszakos megsemmisítése az alkotványos kormányt csak néhány napig tartott. Puebla tartomány kormányzó tábornok a' Inclama' fővárosi polgári hatóságokkal együtt Santa Ana ellen nyilatkozott. Decemb. 6kán Mexicóban az őrség (garnison) és lakosság fölzendült a' rájuk erőtetett kormány ellen, Canalizo és miniszterei börtönbe vettetének, a' congressus ujjal összeült, a' kormánytanács elnöke Herrera tábornok átvévé a' republica elnökségi hivatalát 's új miniszterség alakítottat. Legujabb adatok szerint dec. 21kén Sonora, Sinalva, Jalisco, Zacatecas és Aguascalientes fegyverben állnak, főparancsnok Paredes. Santa Ana és Cortazar táborokkal Guanajuato és Queretaro tartományokban állomásoznak 's Canalizo miniszterével együtt börtönben. A' congressus össze-

ült. Ideiglenes kormány alakult. Puebla és Veracruz tartományok az előbbiekhöz csatlakoztak és Santa Ana ellen támadtak; hasonló nyilatkozás várható többi tartománytól is. Santa Ana alkotmányos elnök, de nem alkotmányos hadvezér, azért az új hadminiszter parancsot boesáta hozzá a hadvezérség letétele végett; mellynek ha ellenszegül, pártos és árulónak tekintetik; ha hódol, elveszti sergének ügye pártoását 's ellenei gúnyának czélul pecezti ki magát; 's így mindkét esetben kényes helyzete van. Minden attól függ: ha vajjon táborra az ujjalag alakított kormány irányában is híve marad-e? ha igen, akkor katonai diktatorra kiáltja ki magát; de valószínű, hogy a zivatart kikerülve Tampicoba menend onnét az egyesült státusokba menekülendő. Uj-orleansi hírek szerint az ideiglenes kormány főlshóllítá S. A n a t a hadvezérség letételére, ellenkező esetben pártító's árulónak fog tekintetni. A nép a fővárosban rendkívül föllázadt ellene, palotájából kivetették mellképét, 's a sokaság szétépte azt. Csak két tartomány áll még pártján.

Spanyolország.

A kormány az engedélyezett t. hozói bizalomsvazavazatot már használta 's kihirdetetté az új hatóság törvényt. A dotatio-kérdés feletti tanácskozás lassan halad. A kilépett követek ujra nyilatkozványt boesátottak ki, mi sok beszédre ad ugyan alkalmat, de azt is mutatja, hogy alkotmányos ügyekről kevés, vagy semmi fogalmok sinés. A költségvetési választmányban némi nehézség fordult elő a kir. háztartási költségek megszapordtán, kivált Rianzares hgnót illetőleg. A választmány felvilágosítást kért az anya-krné mostani polg. 's politik. characteréről; 's feleletül kapá: hogy a hgnó Munnoz Ferdinandhoz ment. Arról van ugyanis kérdés, hogy helye van-e ezentul is 12 millió nemzeti jutalmazásnak? A congressus a clerus-dotatioi kérdés 1. §t miszerint az 159 millióban állapittatik meg, elfogadta. — Marokkobil nem igen kedvező hírek szárnyalnak. Az ország legnagyobb részében tökéletes fejtelenség uralkodik. A kabylok több várost kipusztítottak. A Franciaországgal kötött béke Abderrhaman tekintélyét igen csökkenté. Vakbuzgó muzelmanok nem tartják őt képesnek, hogy Izlam ügyét harezmezön vedlje. Némellyek szerint ezen mozgalmak Abdeldkader tudtával történnek.

Anglia.

A Crolly által közönségessé tett körlevél, 's a primás az iránti észrevételei sajátos dilemmába ejték a kath. Irlandot. Nagyon természetes, hogy említett iratot, miután hitelessége kétségkívüli, csak igen kevés katholik. merészli becsmelni. Freemant hírlap, O'Connell organuma tisztán Ieki ügynek tekinti a dolgot, 's rendén találja, hogy a papuralom romai feje iránt föltétlen engedelmeskedéssel viseltetik; kiemeli azonban azon körülményt, hogy Crolly primás 's nem egy előkelő papi tekintély von részt a miniszteri népgyűlésekben. Elméltóságok, hogy engedelmes fia az egyháznak, de azt is bebizonyíták, hogy polg. jogaik-

ért megállják a sarat. A dublini utolsó heti repealgylésben nem igen szelid kifejezések történtek ez ügyben. O'Neil-Daunt mondá: 'a római theologiát elfogadjuk, bármennyit küllenek, római politikát ugyan nem!

Az angol kormány hivatalosan megezőfolja azon terjengő hírt, mintha a római székkel egyezvény végett alkudoznék. Murray dublini érsek Heytersbury lord irlandi alkirálytól köv. levelet kapott: Heytersbury lord ajánlja magát Murray érseknek 's tudtárul adja, hogy parancsot kapott mind az érseket mind Crolly dt kormány részéről biztosítani az iránt, mikép egy perezig sem volt arról szó, hogy a római udvarral egyezvény miatt alkudozás történjék.

O'Connell is felelt Crollynak, még pedig igen udvarias modorban. Megismeri, hogy hibázott, midőn az ismértes propagandai irat hitelességén kételkedék; azonban hozzát teszi, ha ön még egyszer meg akarja tekinteni a kegy. hagyományi acta iránti levelemet, ugy fogja találni, mikép említett nyilatkozatom alkalmakor azon hibás véleményben valék, hogy a kérdéses oklevél tisztán világi dologkról szól, vagy olyanokról, mik az irlandi nép polit. szabadságát 's jogait illetik. Ilyen oklevél valóban érvénytelen leendett, homlokegyenest ellenkezővén fogadásunkkal, miszerint tisztán világi dolgokban a szent szék tekintélyét 's hatalmát meg nem ismérhetjük. Ismétli továbbá O'Connell azon állítását, hogy Petre Romában csakugyan a brit kormány fizetéses ügyviselője, kinek működése csak a kath. Irlandot illetheti; 's ez oly tény, mely méltó aggodalommal töltheti el a katholikusokat. Ily körülmények közt, igen bölcsezen eselekedett a méltós. primás, hogy a kérdéses propagandai körlevél közlé, 's ismétlé az irlandi praelatusok azon hártázatát 's ígérését, hogy t. i. minden hatalmokat arra fordítják, hogy a concordatumi eselszövényes terv, mint szent vallásunk tisztaságát 's függetlenségét veszélyeztető, megsemmisüljön.

A többnyire igen jól értesült Dublin Mail szerint a miniszterek csak a theavámot szándékoznak csökkenteni.

Franciaország.

Jan. 20d. kezdék meg a követkamrai válaszfelírás feletti vitát, még pedig a jan. 19kén tartott baloldali előleges tanácskozány szerint oly szellemenben, melly erőteljesen leküzdendi a mostani kabinetet, pártoland ellenben bármely kormányzást, mi a külföld ellenében erélyesb 's méltóbb állást veend. Beaumont szólt először. 'Soha sem terjesztéket pol. gyűlés elé. Az oct. 29d. miniszterséget visszazaható kormánynak nevezték; reméllem, hogy ezt megmutathatni. A júliusi forradalom szelleme homlokegyenest ellenkező lön, 's az alkotmányos elv hártatlan hatalom elleni hatása. 'S most? Kabinetünk a parlamenti kormány törvényének nem veti magát alá; nem vonult vissza, midőn mtozásjogterjeszkedési elve megbukott, nem tulajdon felelőségével áll jót tetteiért, hanem tekintélyét a ki-

rály árnyékába rejti. Hova jutottunk? Nem szölok a választási reformról, septemberi törvényekről; tudom, nem akarnak önök azokról mitsem hallani; de igenis a parlamenti reformról, mit önök akartak, akarnak de mind eddig el nem érhettek. Ha t. hozás nem teheti mit akar, nincs ott többé parlamenti kormány; hanem visszazaható erő gyakorol minden befolyást. A kamrai a jótékony intézetek és szegény osztályok helyzete 's állapotja iránt vizsgálatot rendeltek. Hol vannak az intézkedések? 'S most a leghasznosb, legáldásteljesb intézeteket, a takaréktárakat ügyekeznek pelengérré állítani. Anglia, Holland 's a német státusok egy része már rég foglal kozik postareformmal. Önök is ohajták, sürgették ezt, de el nem érheték. A vasutak a szomszéd tartományokban mindenütt bevégeztették; milly hátravagynak ezekben! 's azok is, miknek építéséhez fogtak, oly rendszer után létesítettek, hogy mire elkészülnek, nem lehet azokat használni. Így folyának Franciaországban a dolgok. Követeink, a helyett, hogy polit. befolyással bírnának mint kellene, kezelési hatással bírnak, mi az ország nem igen nagy hasznára van. 'Ily modorban haladt tovább szölok, bírálva mindenütt a kormány tetteit; nem helyeslé a polyt. iskola elleni szögort, a miniszterek gyöngeségét népszerűtlenségökben, külföld előtti hunyászkodásukban, a marokkai békekötésben 's Angliának alárendeltségökben kerese. — Az angol szövetség elleneül nyilatkozott, de hozzá tévé: miként nem akar Anglia ellen kikelni, csak oly szövetség nincs inyére, midőn egyik mindig követel, másik csak engedelmeskedik. A követkamrai válaszfelíratot egyébiránt a miniszteri párt, mint igen jeles 's valódi conservatív szüleményt egyre dícsöitgeti; az ellenzéki sajtó pedig izetlen trónbeszéli csempészkedésnek bélyegzi. A Constitutionnel szerint a többség, ha ezen válaszfelírást elfogadja, magát teszi felelőssé a kormány botlásiért. A köv. kamra becsületére azonban meg kell vallani, hogy felolvasás alatt már nem kis zugás volt észrevehető 's legkisebb tetszés sem nyilatkozék. Ezen körülmény oda mutat, hogy a miniszterség helyzete még mindig bizonytalan; 's ámbár e napokban több miniszterpárti új követ érkezék, pontos fölvetés után a miniszterség még is csak 200 szavazatra számíthat. De az ellenzéknek is illy bizonyos 197 szavazata. Mivel pedig a válaszfelírat ügyében végsvazavazáskor tapasztalás szerint 420 — 430 tag szokott jelen lenni: 20 — 30 tagról még nem tudhatni, mellyik felekezethez tartozik, 's ezektől függ a miniszterség sorsa. Ezen kétséges szavazatok egy része a két tulzó párthoz szítand, 's nem alaptalannal állíthatni, hogy a miniszterség üdvét a legitimitás 's republicansoktól várhatja, kik előtt Guizot minden népszerűtlensége mellett is kedvesb mint Molé, ki ugyis amollyan Guizot-féle politikát folytatna. Köv. kamrai vitatkozásokról nagy szöloklatokat várnak Guizottul; 's ugy látszik, hogy Thiers is eltökélte szölokki tehetségét a küllügyi miniszterével mérlegbe tenni.

ÉRTESÍTŐ.

Trattner és Károlyinál
Pesten úri utca, (453 szám alatt) megjelentek és minden könyvárus és könyvkötőnél megszerezhetők:

Az 1844diki Országgyűlési Törvényezikkelyek

8d réiben. Csinos borítékba kötve 20 pgó kr.
Ugyanott kaphatók: az 1836ki Törvényezikkelyek szinte 8d réiben 50 pgó kron, az 1840kiek 8d 1 pgó forinton.

Harmadik 10 petes részlet-fizetés a' pozsony-nagyszombati első magyar vasúttársaság elsősegi részvényeitől.

A fenirt vállalat igazgatósága a' harmadik 10 petes részletfizetést t. i. minden részvénytől 20 p. ftot — elhatározván ennek lefizetése véghatárnapjaul 1845ik évi mart. 1jét tűzte ki. — Minden e' határidő t. i. 1845ki mártius 1je után: örtenendő részletfizetés az alapszabályokban megirt 6 petes késedelmi kamattal együtt szinte az alapszabályokban meghatározott végső határidőig — t. i. 1845ki majus 1jeig okvetlenül rovassek le, különben a' részletfizetést elhanyagolt részvényesek eddig tett befizetéseiket elvesztendik. Pozsony január fogytán 1845. A' pozsony-nagyszombati vasúttársaság igazgatósága által. Neubauer Pál igazgató s. k. Sarkány Károly igazgató s. k. Habermayer Ferencz titoknok s. k. 1—3

Látomásozott másolata a' 20417. feljebbviteli számnak.
1853. szám. Hirdetvény Galicziának Kolomea kerületi városa tanácsa által ezenel bírül adatik: mikép Gömerv Izrael császári királyi kerületi bizos 1824diki april. 19kén. özvegye szül. Glande Francziska pedig 1828 febr. 22kén Kolomea kerület hasonnevü városban Galicziában végrendelet nélkül elhunytak. Ennek hátramaradt tömege áll gyümölcsözésre kiadott 300 forintnyi tőkepénzből és beza-

rólág 1844ki octob. 9dikéig befolyt 's birói letétkép készpénzben fekvő 106 pengő forintnyi és 2 krajczárnyi kamatokból. Mivel ezen ítélszék előtt nincs tudva: vajjon és kik tarthatnak örökösödési jogot ezen elhunytak tömegéhez, azért mindazok, kiknek erre nézve bármí jögalapon támasztható igényeik lennének, figyelmeztetnek arra: hogy örökösödési jogaikat egy év alatt ezen törvényszéknél mint eljáró bíróságnál annál inkább jelentsek 's kellőleg mutassák ki, mivel különben ezen tömeg az illető gondviselő Rudniczky János, és a' netalan igazolando örökösökkel a' törvény rendelete szerint fog tárgyalatni. k. kerületi Kolomea város tanácsától 1844 oct. 12kén. Janacs m. k. polgármester. Másolat hitelesítéséről Lemberg 1844. dec. 2kán. Kravicki feljebbviteli kiadó igazgató. 2—3

Csöd.
A' zágrábi kir. foiskolákban megürrült hitszölokki és kereszténytudományi tanítószékekre, melly 800 pgó ft évi fizetéssel van ellátva, szokott csödnek a' zágrábi megyés püspök előtt leendő tartására f. 1845diki évi feb. hó 2dik napja levén kituzetve — annak honszertei szö-

kott módu tudomássá tétele ezenel eszközöltek. 2—3

Tanító-székekre Csödhirdetés.

A' magyar királyi tudományos Egyetemnél, a' görög nyelv, 's új szövetség szent könyvei ismérétének, és magyarazatának tanító-széke, néhai Filinger Leopold halála által megürrülén, ennek betöltése végett, az ottani theologiai kar előtt tartandó csödület határnapja, felsőbb rendelet következtében, f. e. majus 13kára van kituzve.

Nemkülönb a' zágrábi tudományos Akademiánál megürrült, és 800 pengő ft fizetéssel ellátott szölokki, és hittudomány-tanító állomás betöltése végett, a' szokott csödület zágrábi megyés-püspök ur önaga előtt, f. é. febr. 20kán fog tartatni. Kelt Pesten jan. 21kén 1845. Szoblahói Palma Elek a' pesti kir. tud. Egyet. hites jegyzője. 3—3

Irnok keresztetik. A' nemzeti színházhoz irnok keresztetik. A' fölvétetni kívánók jelentsék magokat a' színházi irodában. Pesten, jan. 26án 1845. Szigligeti titoknok.